

List za koristi delav-skega ljudstva. Delavci so opravičeni do vsega kar producirajo.

This paper is devoted to the interests of the working class. Workers are entitled to all what they produce.

PROLETAR

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se".

PAZITE!

na številko v oklepaju-ki se nahaja poleg vsakega naslova, prilepljena spodaj ali na ovitku, Ako (288) je številka tedaj vam s prihodnje številko našega lista po-teče naročnina. Prosi-mo, ponovite je takoj.

Stev. (No.) 287.

Chicago, Ill., 11. marca (March) 1913.

Leto (Vol.) VIII.

Beraške plače in Prostitucija

Dekleta v čikaških veleprodajal-nah dobe po \$4-5 tedensko, kar je za hrano ni.

Illinoiski senat je odredil posebno komisijo, da preišče temeljne vzroke prostitucije. Komisija je že na delu dober teden in glej-te čudo! — pronašla je nekaj, kar socialisti vedo in dokazujejo že nad petdeset let, da jeden temeljnih vzrokov bele sužnosti namreč obstoji v beraških plačah delavk. Toda veleučeni gospodje senatorji se niso tega sami spomnili, tem-več podučile so jih bele sužnjice same, nesrečne žrtve kapitalističnega izkoriščanja. Preiskovalna komisija pa kaže veliko ogorčen-je vsled svojega "odkritja" in v sveti jezi zahteva zakon za mini-malno plačo \$12 na teden za žens-ke. Prej so taki gospodje navad-no mislili, da dekleta zaidejo na krivo pot vsled sporta, dolgega časa, želje po dragih oblekah in lepoticju itd. — sedaj pa takšno razočaranje!

Senatna komisija je zaslišala več deklet, ki so ušle iz zloglas-nega bordelskega distrikta v Chi-cagi. Dekleta so izpovedale, da dostojno življenje v tem velikem mestu za deklo, ki se mora sama preživljati, je nemogoče izpod dvanajst dolarjev na teden.

"Kaj pa tiste, ki dobe komaj pet do šest dolarjev na teden, kako žive?" vprašal je eden sena-torjev.

"Pet dolarjev?" — odgovorila je — to še za hrano in sobo ne za-dostuje. Dekletam, ki ne dobe več, preostane le eno: — iti morajo na ulice."

Komisija je dalje dognala, da je v čikaških veleprodajalnih, restavracijah in v nešteti tovarnah vposlenih na tisoče deklet, ki ne dobe več kot pet do šest dolarjev tedensko. Sears Roebuck & Co., ogromna trgovska trdnjava, ktera pošilja blago le proti pisemnim naročilom in katera je znana po celi Ameriki, ima celo dekleta, ki jim plača samo po štiri dolarje na teden. Komisija je pozvala tudi lastnike in poslovodje vseh večjih trgovskih trvdv v Chicagi, da po-izve od njih, koliko plačujejo svo-jim vslužbenkam.

Vprašanje prostitucije je veli-kansko socialno vprašanje, ki ne obseza le ženskih plač. Državna zakonodaja lahko prisili deloda-jalce, da ne smejo plačati delavk-manj kot \$12 na teden, toda ali bo s tem prostitucija odprav-ljena? Senatna komisija obdeluje le jedno plat tega nacionalnega zla, kje je pa druga plat? Nihee ne pomisli na ogromno maso moš-kih, ki prostitucijo šele omogo-čajo. Lastnik bordela, trgovec z dekleti in prostitutka sama bi iz-ginila brez vsakega pritiska od strani vlade, če bi ne bilo moških, ki nosijo denar na oltar bele suž-nosti. Kakor so nizke plače in ma-terijalno pomanjkanje jeden tem-eljnih vzrokov, ki goni žensvo v moralno propast, tako so na drugi strani tudi nizke plače in brezposelnost jeden glavnih vzro-kov, da mora stotisoče moških o-stati brez doma in rodbine, vsled-česar jih prirodni nagon sil, da uberejo "najlažjo pot." Kaj pa še le drugi vzroki: rodbinske raz-mere, hinavska vzgoja z ozirom na spol, današnji nemoralni za-kon itd. . . .

Senatna komisija je še daleč od rešitve tega globokega in ve-leobsežnega problema.

DR. FRIEDMAN RAZOČARAN.

Dr. Friedrick F. Friedman, kateri trdi, da je iznašel vspešno zdravilo zoper jetiko in kateri je pred dobrim tednom prišel iz Nemčije v New York, da demon-strira svoj serum, se bo pač kesal — če se že ne — da je šel v Ame-riko. Revez ni vedel, da imamo v Ameriki glasovito "Monroe-doktrino" ne le proti tujezemskim drednotom, temveč tudi proti tu-

jezemskim medicinam in sploh proti vsemu, kar bi količkaj plašilo naš sveti "biznes"! Amerikanci hočemo namreč vse sami vedeti, vse sami iznajti in za vse skupaj, kar pride od "zunaj", ne damo niti fige — jedino presvetli tolar nam je dobrodošel, pa če pride tudi iz kanibalskih otokov!

Ko je dr. Friedman prišel v New York, se je ponudil, da bo zastoj dal svoj zdravilni serum jetičnim bolnikom v bolnišnicah. Toda peščica newyorških zdravnikov, katere je odbral mestni zdravstveni oddelek, da zasljišijo dr. Friedmana, je odrekla zadnje-mu to priliko. Domači zdravniki so sklenili, da dr. Friedman ne sme poskušati svojega zdravila v nobeni bolnišnici, ki je pod mestnim nadzorstvom. To postopanje zdravnikov v New Yorku je naravnost škandal. Zakaj bi ne smel dr. Friedman pokazati, da-li je njegovo zdravilo res kaj vredno ali je za nič? Ako se pokaže, da je za nič, s-tem je tudi njegove slave hitro konec. Toda newyorški zdravniki ga hočejo po sili imeti za sleparja, predno so se prepriča-li o njegovem zdravilu. V New York je prišlo zadnje tedne na ti-soče jetičnih ljudi, ko so slišali in čitali da pride glasoviti specialist iz Nemčije; vsi ti reveži so ostali sedaj na cedilu. V takem slučaju bi morali zdravniki biti prvi, ki bi zahtevali, da se novo zdravilo preizkusi na kolikor mogoče več bolnikih, da se enkrat dožene, če je zakaj ali ne. Tako pa zdravni-ki dokazujejo, da jim je "biznes" več kot pa zdravje ljudi.

Poznejša poročila kažejo, da so se oblasti in razni doktorji pre-mislili in sedaj ima dr. Friedman svobodno pot s svojimi eksperi-menti ne samo v New Yorku, ampak celo v Washington, D. C.

SUPRAGETKE V WASHING-TONU.

"Votes for women!"

Velikanska je bila demonstra-cija za žensko volilno pravico, ki so jo priredile sufragetke v Wash-ingtonu, D. C., dne 3. marca, jeden dan pred inauguracijo novega predsednika. Washington je bil poln tujcev in gostov, ki so prišli za inauguracijsko slavnost in to priliko so porabile sufraget-ke in marljivo agitatorice za žensko volilno pravico. Parada su-fragetek, ki se je vila od Bele pala-če po Pennsylvania ave., je bila do sedaj največja te vrste na svetu. Korakajočih žensk in gledal-cev je bilo okrog 250.000.

Demonstracija bi bila izpad-la najlepše, da ni bilo pobalinov in falotov, ki so ovirali parado in napadli korakajoče ženske s su-rovimi psovkami. In policija, nam-mesto da bi skrbela za red in pog-nala izzivače, se pa ni ganila in še celo pomagala je zadnjim — psovati ženske. Sufragetke so bi-le torej prisiljene skrbeti same za red in razganjati bujskače. Miss Inez Milholand, katera je jezdila konja, je ovlazila s konj-skim bičem jednega fantalina po obrazu, ko jo je psoval z nesram-nimi izrazi. Ko je Mrs. Genevive Stone, žena illinoiškega kongres-nika, klicala policaju, kateri je stal v bližini, da naj razzene na-padajočo drhal je ta zavpil na njo: "Ako bi bila ti moja žena, bi ti glavo razbil!" V silni gnje-či je bilo več oseb poškodovanih, katere so odpeljali v bolnišnico.

Kongresna zbornica je drugi dan, predno je bila razpuščena, sprejela resolucijo, ki nalaga bodo-čemu kongresu, da mora zaslišati washingtonsko policijo, za-kaj je dopustila tak škandal.

Mi potrebujemo bogastvo in ka-pital, ne potrebujemo pa kapita-listov.

"Najtežje delo v današnji družbi je — dobiti delo.

Prostitucija je "biznis" kapi-talizma.

Wilson je "alright!"

Tako pravi Wall St. — Kapitali-sti zadovoljni z novo vlado. Delavstvo naj ne pričakuje ničesar.

Woodrow Wilson že sedi na predsedniškem stolu povsem za-dovoljen, demokratični generali so zadovoljni, oficijelni Washington je zadovoljen in — kapitalistični carji na Wall Streetu so zadovoljni. Zadnji so še posebej zadovoljni. Zakaj bi ne bili? Saj jih je Wood-row zagotovil, da se jim ni treba ničesar bati. To zagotovilo je pravzaprav neumnost. Kedaj so se kapitalisti še bali svojih političnih hlapcev? Wilson je izvršil le for-malnost in kapitalisti so to vzeli formalno na znanje — kolikor pride v poštev javnost.

Thomas R. Ryan, general new-yorške demokratije, multimilionar in poseben zaupnik Wall Streeta, je obiskal predsednika Wilsona, še predno je bil ta umeščen zad-nji teden. Obisk je bil strogo pri-vaten in ko se je Ryan povrnil v New York, povedal je svojim kolegom na Wall Streetu, da Wilson je "alright". Po Ryanu je sporo-čil Wilson, da "pošten business" se nima prav ničesar bati. Seveda "bratci" na Wall Streetu se sma-trajo za največje, poštenjake na svetu — zato so brez skrbi.

Ko je bil Wilson zadnji terek inauguriran ali vmeščen predse-dnikom, govoril je na portalu Bele palače — kakor je že stara čestit-ljeva navada — svoj inauguracijski govor. Ta govor je bil razpvit po rmenem časopisju kot umotvor, ki zaznamuje pričetek zlate dobe za ameriško ljudstvo. Wilson sicer ni rabil toliko fraz kot Taft ali Roosevelt, toda fraze, lepodoneč fraze so bile vendarle. 75.000 oseb na širokem boulevardu pred Belo palačo je poslušalo Wilsona. Za tiste ljudi je bilo inauguracijski govor nekaj novega; toda ni bil pa nič novega za Wall Street. Vest z newyorške borze se je glasila drugi dan, da Wilsonov govor ni čisto nič vplival na dnevne borzi-janske spekulacije, kajti znan je bil že poprej, predno ga je slišala javnost. Kaj naj to pomeni? Ali ne pomeni, da so kapitalisti na Wall Streetu znali že en teden po-prej kaj bo Wilson povedal, ko nastopi predsedniško mesto in priseže zvestobo ljudstvu? In če so znali, mogli so znati le tedaj če jim je predsednik svoj spisan go-vor predložil pregled! Wilson je "alright!"

Delavstvo naj ne pričakuje ničesar od demokratov v vladnem sedlu. Demokratje bodo služili mamonu kakor so republikanci in delavstvo bo osleparjeno in izkoriš-čano kakor je bilo. Delavstvo naj skrbi za svojo lastno emanci-pacijo, za svojo lastno stranko in bori se naj naprej dokler ne pride dan, ko bo vmeščen pred Be-lo palačo brez vsakih ceremonij de-lavski predsednik — socialist.

Bogastvo in tatvina sta dvojč-ka, kateri pa ima samo eno glavo.

Debeli Taft je izgubil službo. Ne verjamemo, da bi šel sedaj štapat pred kakšno tvornico.

Ako hočeš, da bodo tvoji po-tomci živeli boljše, potem pridno razširjaj soc. liste in brošure.

Vseeno, Roosevelt je v svojem življenju naredil eno dobro stvar. Ubil je namreč staro republikan-sko stranko.

V prošlem letu je bilo 100.000 razporok, 70.000 otrok ne vedo se-daj, kam bi jih utaknili. Kaj ne, socializem razdira dom.

Urednik, kateri proda za denar svoje možgane — je beli suženj. Prav nič ni boljši kakor tiste žens-ke, ki so za denar tudi vsakemu na prodaj.

Delavski pregled.

Zakaj je kongresni komite, ki je imel nalogo, vsled Bergerjeve resolucije, da preišče štrajk new-yorskih krojačev, zavrgel Berger-jev načrt? — Berger odgovarja: Zato ker so delavci v kongresu izvolili mesto socialiste, demokra-te in republikance. Pedeset, ali samo 10 socialističnih poslancev bi kongres primorali, da bi se za-čela preiskava štrajka. Delavci so torej sami krivi. — Mi bi dostavi-li k Bergerjevemu komentarju le še, da so krivi tudi taki listi, ki priporočajo demokratične ali republikanske kandidate. Med slovenskimi listi so ti "prijatelji delavcev" na prvem mestu kleri-kalni "Amerikanski Slovenec", zmesani "Glas Naroda" itd. Vi-dite katoliški slovenski delavci kakšen list imate za svoje gla-silo!

V Albany, N. Y., je zaštrajkalo nad tisoč študentov na tamošnji "Albany High School". Vzrok štrajka je, ker so profesorji sus-pendirali za nekaj dni, dva mlada dijaka od šolskega pouka. Temu so se pa uprli vsi drugi sošoleci, ter zahtevali, da se suspendirana dijaka takoj sprejmeta nazaj. Radovedni smo, kaj si misli o teh dijakih bivši vseučilišni pro-fesor Elliot, ki je nekoč dejal, da ji vsaki stavkokaz junak. Vse-kakor so po njegovi logiki puntar-ski visokošoleci v Albany — sami falotje. Bržkotte starokopitnega vseučilišnega profesorja nikdo ne pojde uprašat, ako je to njemu všeč ali ne.

Edward H. Shaltzer, blagajnik od "Central Labor Union", je na-znanil, da štrajkarji v Akron, O., dobe tedenske podpore \$35.000 od A. F. of L.

Znani delavski voditelj Joseph J. Ettor, je bil kot "undesirable" človek izgnan iz White Rock, B. C. Povelje izgnati Ettorja iz Canade je prišlo iz Ottawa.

V zapadnih državah California, Oregon, Washington, Idaho, Ne-vada in Arizona se 2500 elektrar-nih delavcev pripravljajo na štrajk. Delavci so uposleni pri Pacific telefonski in brzojavni družbi. Namesto dosedanjih \$3.75, zahte-vajo \$4.25 na dan. Ako jim družba ne izpolni zahtev, izruhne štrajk.

Zidarji na Pacifičnem obrežju in provincah B. C. so si ustanovili unijo, katero so priklopili A. F. of Labor.

V Lengwood, St. Louis, Co., Mo., socialisti v šolski odbor iz-volili iz veliko večino dva sodru-ga. Pri prihodnjih volitvah upa-jo, da bodijo pomedli iz celim meščanskim odborom. Kakor tudi, da bodo zpnagali iz svojim državnim kongresmanom.

V Mexiki že zopet mešajo god-ljo Sonora, najbogatejša pokra-jina Mexike, neče priznati gene-rala Huerta za svojega gospodar-ja. Do malega vsi Sonoreci simpati-zirajo z umorjenim predsednikom Maderom. Zopet se bode začel krvavi ples, za korist kapitali-stičnih rebeluhov. Kapitalisti bo-dejo dali denar, delavci pa življenje.

Sumljivo dejstvo je, da se ravno v Sonori, kjer Amerikanci in Angleži posedujejo skoro vse rudnike in "renče" — zopet vsta-ja širi. Mogoče je pa ljudskim tatovom všeč lepa in bogata de-žela.

Štrajk tkalcev in barvarjev svile se je razširil skoraj na vso industrijo. Samo v Paterson, N. J., je na štrajku 22.000 delavcev. V Patersonu, ki je središče svile-ne obrti, se je štrajk razširil tudi na Astoria in College Point, L. I., Easton, Allentown, Wilkes-Barre in Williamsport, Pa., te: Hacken-sack, Union Hill in Plainfield, New Jersey.

Cunnea -- Hoyne Volilni Kontest.

Volilna komisija v Chicagi mo-ra odpreti glasovnice z dne 5. nov. m. l. in še enkrat prešteti vse glasove, ki so bili oddani za kandidate za državnega pravdnika od prve do zadnje warde v mestu.

Tako je razsodil okrožni sod-nik Jese Baldwin zadnji četrtek. Advokatje, ki zastopajo slepar-sko izvoljenega državnega pravd-nika demokrata Hoyneja, so skušali ugovorjati razsodbi, toda sodnik jim ni pustil govoriti.

"Volilna sleparija je tako ve-lika in očitna" — rekel je sod-nik — "da je ne pobije noben argument. Zato ukazujem, da se preštejejo vsi glasovi, da se bo vedelo, kdo je v resnici državni pravdnik."

Z nadaljevanjem ponovnega štetja so pričeli takoj in sicer v 9. wardi. Socialistična stranka v Cook County je popolnoma zado-voljna z dosedanjimi vspehi. Celotno ponovno štetje bo pokazalo, da je bil sodr. Cunnea oslepar-jen najmanj za 20.000 glasov.

NAVAL NA SLUŽBE.

Dolgi dvajset "suhih" let imeli so demokratje v Washing-tonu. Iztrdani kot ruski volkovi po tolikih gladnih letih planili so sedaj k naloženi mizi, ki jim je zagotovljena saj za štiri leta. Naval gladnih demokratov je ta-ko velik, da se je bati, da ne bo prostora za nje pri mizi obloženi z oficijelnimi službami. Predse-dnik Wilson je v hudi stiski. Sko-ro vsakemu izmed neštete arma-de svojih prijateljev, ki so se tr-dili za njegov nominacijo in iz-volitev, je obljubil mastno služ-bico v plačilo. Champ Clark, biv-ši in najbrž tudi bodoči predse-dnik kongresne zbornice, je obljub-il ravnatoko svojim pristašem, ko je misil, da bo nominiran na baltimorski konvenciji in pozne-je izvoljen. Obljub je torej bilo dvakrat več kot je pa služb. Na razpolago je par tisoč služb za postarje, distriktne pravdnike, volarne kolektorje, maršale itd. toda "pred vratmi čaka" kakih deset tisoč "zvestih" demokra-tov, ki se pridružajo, češ: "Ob-ljubljeno nam je, pa je!" Pred-segdnik Wilson mora sedaj odlo-žiti vsako drugo važno opravilo in se pečati s problemom, kako nasitiiti tolpo služb gladnih demo-kratov, ki so "stradali" dolgi dvajset let. Položaj je res kritičen!

Demokratje si mislijo: "Le dajmo ga, dokler je čas! Saj se ne ve, kako bo čez štiri leta."

Republikanci so ravnatoko de-lali. To je princip kapitalističnih politikarjev.

Sedaj se kmalu prične sezona, ki se bode prijetno voziti v avto-mobilih. Samo vozili se ne bodo tisti, kateri so avtomobile izdelali.

Stavbinski delavci bodo kmalu začeli postavljati nove krasne stvabe. Ampak palače ne bodo za tiste, kateri jih bodo postavili.

Vaš gospodar je obenem tudi gospodar mašine, pri kateri dela-te. Vi ste danes sužnji in magari če vsaki dan delate pri drugem "bosu". Socialisti hočejo, da vi postanete solastniki vseh strojev, pri katerih delate.

POZIV.

Za prvi maj bode zopet iz-dali "Proletarca" v slavnostnej izdaji. List bode tudi bogato ilu-strovan. Obravnajmo se do stare "Proletarčeve" garde, ki je izvo-jevala že marsikatero bitko, da naj vsi tisti, kateri so zmožni su-kati pero, za majnsko izdajo kaj napišejo.

Rokopisi morajo biti v uredništvu najkasneje do 15 aprila.

Uredništvo.

Iz naselbin.

KAPITALISTI VSEH NARODOV IN VER SE DEŽE V PRIJATELJSKEM OBLJUBI.

Ako človek le nekoliko pogleda v zgodovino, mora vsak — hote ali nehote — priznati velikanski napredek, akoravno so bile po vseh potih, koder mafšira zavedno delavstvo, nastavljen zanjke ter umetno zgrajene barikade. Vkljub vsem zaprekam od strani denuncijantov in falotov, je delavstvo korakalo pogumno naprej in bode marširalo po življenja trnjevi poti do končne zmage.

Da se pa doseže cilj, je potreba ena stvar, brez katere se absolutno ne zadržijo verige, v katere smo uklenjeni. In to je organizacija.

K vladajočim razredom, katere so vsi med seboj disciplinarno organizirani, bi morali delavci že zdavnaj iti v šolo. Ako hočejo biti delavci izkoriščani in okradeni za produkt svojega dela še v bodočnosti, potem ne potrebujejo nobene organizacije. Ako pa so delavci siti večnih krivic in batin, katere dobivajo dnevno od svojih gospodarjev, potem je pa njihova pot jasna in čista. Delavci, vaša pot za lepšo bodočnost je: delavska organizacija. In ta delavska organizacija mora sloveti na socialističnih principih in načelih in potem naj že bode strokovna ali pa politična akcija.

Da se nekoliko pomenimo, kako kapitalisti vseh narodov in ver boli slehernja zavednost sužnje, moramo pogledati nazaj za par desetletij.

Bilo je leta 1892. Ravno na novega leta dan ob desetih zvečer, ko je izbruhnila stavka v okraju trboveljskega revirja. Rudniško ravnateljstvo, kakor tudi oblasti so imele že poprej pripravljene vsepolno orožnikov in vojakov, kateri so ob izruhu stavke ravnali z nami jako surovo. Prepovedali so nam, da se ne smemo izprehajati po okolici. Ako so pa orožniki ali vojniki dobili tri ali štiri štrajkarje skupaj, so jih že razgnali na vse strani. Pri takem teorizmu ni bilo čuda, ako je bil v enindvajsetih dneh štrajk končan. Dosegli nismo ničesar, kar seveda ni čudno pod takim pritiskom od strani vlade in ravnateljstva, kateri nas sploh niso smatrali za ljudi, temveč za živino. Marsikateri naivnež je takrat mislil, da v Trbovljah ne bode nikdar več kake stavke, kar pa ni bilo tako, kot so nekateri računali. Izbruhli so se vedno ponavljali na vsako drugo ali tretje leto, akoravno je takrat ravnateljstvo pod komando gospoda Martina Terpotiča kruto zatiralo vsako nameravano gibanje, naj si že bode v strokovni ali politični organizaciji. Ako smo priredili kakšen sestanek, smo morali poiskati kakšen skrivni kotiček. Ali gorje onemu, za katerega je izvedelo ravnateljstvo, da je prisostvoval kakšnemu setanku. Pri prvem prihodnjem, takozvanem "forlezung" so mu povedali, da je zahvaljen. To je pomenilo, da je za vedno izgubil delo, pri trboveljske družbi.

Kljub vsemu nasilju, naših od boga postavljenih roparjev, teroristi niso mogli ustaviti delavskega gibanja. Leta 1893 so bili izvoljeni v takoiimenovano bratovsko skladnico, moške socialističnega mišljenja. Ker pa se niso hoteli pokoriti gospodu M. Terpotiču, so skoraj vsi delo izgubili in kar še v najljepše luči pokaže takratne žalostne delavske razmere, — vsi so bili odpisani z odgonskim vozom v njihove pristojne občine. (Tukaj moram omeniti, da pravila "bratovske skladnice" govore, da se voli v tozadejni odbor 18. mož. Iz med teh volijo delavci 12. in ravnateljstvo 6. mož. Ravnatelj predseduje.) Po takratni odslovlitvi bratovsko-skladniških mož, so bili delavci nekoliko preplašeni. Ali tista plahost je kmalu izgnila z površja, za kar je veliko zaslug pripisovati še sedaj živemu sodrugu Čanžku in pa umrlemu Karl Gogovščku, bivšemu zidarskemu mojstru.

Leta 1903 je bila stranka toliko močna, da je organizirala štrajk, kateri je bil tudi dobljen skoraj na celi črti. Pri tej stavki ravnateljstvo ni dobilo na pomoč vojakov in tudi orožnikov je bilo le malo število, kar je izdatno pripomoglo do zmage. Po stavki so začeli delavci kar trumoma pristopati k organizaciji. Organizacija je štela koncem maja 1904 že tisoč članov in to samo v trboveljskem revirju. Leta 1905 je pa bilo že upisanih čez 2 tisoč delavcev. Seveda niso bili vsi redni s plačevanjem, ampak na neredne je odpadlo le majhno število.

Kako se je prej postopalo z delavci in pozneje, ko so imeli za seboj močno strokovno rganizacijo, to si lahko vsakdo sam predstavlja. Potem, ko so imeli delavci svojo organizacijo, pred katero so imeli respekt naši gospodarji, niso več naših sodrugov pošiljali kot divje zveri z odgonskim vozom. Sploh ni bilo treba za vsako stvar prosjati. Kar enostavno se je naznanilo, da tu in tam ni nekaj v redu in stvar je bila kmalu rešena.

V drugi polovici leta 1904 smo v ožgled vedno naraščajoče dragine ustanovili konsumno društvo, kateri je bil tudi pravi trn v peti vsem nazadnjakom. Kljub temu je dobro napredoval in kakor slišim, da se še sedaj lepo razvija.

Leta 1906 sem se preselil v Ameriko, misleč, da je tukaj slova in mir doma. Razočaran sem se prepričal, da so ameriški kapitalisti zvesti brateci svojih prekooceanskih tovarišev. Kapitalisti so vsi enaki, in potem naj že bodejo rimske, protestantske, judovske, turške, kitajske ali pa ciganske sekte in narodnosti. Kapitalisti so idealni "kosmopoliti". Samo mi ubogi delavci naj bi se vedno pripravili med seboj, kakšen je razloček med Kranjcem in Čičem in kateri bogovi od številnih verskih sekt da so tapravi.

Tukajšnji delavci še dosti dobro lezemo naprej. Imamo dva socialistična kluba, seveda oba spadata k J. S. Z. in sicer številko 10 v Forest City, Pa. in številko 93 Brownville, Pa. kar je pa komaj pol milje narazen. Tudi list Proletarec je dobro razširjen med nami in upam, da se bode še bolj razširil. Začela se je tudi živahna agitacija za konsumno zadrugo, kateremu je kaj za napredek in cenejše življenske potrebščine, naj pristopi k tej prekristni stvari. Ako si ne bomo pomagali sami, potem nam ne bo nihče drugi. Za vsako delavsko koristno stvar, se morajo delavci tudi nekoliko žrtvovati, brez boja in dela tudi ni uspehov. Menda še ocvrti piščanci popolnoma brez truda v usta ne lete.

In še nekaj. Delavci, kateri dobro veste, da delate za beraško cenno globoko pod zemljo, v večni smrti nevarnosti, da vas ubije, raztrga ali katastrofa zaduži v imenu profita, za nikdar site in hvaležne kapitaliste — zdramite se! Pristopite vsi kot en mož k našej socialistični stranki. Kateri delate v okolici Forest City, pristopite k našemu klubu številko 10, ki ima svoje redne mesečne seje vsako četrto nedeljo v mesecu in sicer ob dveh popoldne pri sodrugu Vide Grmu, Forest City, Pa. Kod medsebojni sodrugi bi potem lažje preračevali krivice, katere nam dele, vladajoči razredi na političnem in gospodarskem polju.

Upam, da moj glas ne bo glas vpijočega puščavi. Le skupaj bratje v eno nepremagljivo falango in potem napovemo kapitalističnemu sistemu odločno bitko.

Frank Rataič.

DANAŠNJA DRUŽBA JE ZIDANA NA MOČVIRJU.

Od zunaj sneži. Sedim v sobici ukvarjajoč se s čitanjem neke knjige. Toda kaj je to, da moj duh ni prisoten, kakor bi to moralo biti pri čitanju.

Odplaval je daleč nazaj v dobo zlate mladosti, — čase, polno nad in želja. V ono dobo, ko človek začne zidati gradove bodočnosti v mislih in nadah za brezskrbno življenje. Toda le malo: kateremu se posreči pronačiti dovolj trdni temelji, da se mu ne zruši v nič stavba domišljije.

Vsaakega sina narave boji cilj in želja po sreči in udobnem živ-

ljenju. To je vendar lahko razumljivo. Saj je pač zato na svetu, da ne samo životari, temveč, da živi. Kdo pa ima pravico do življenja? V današnji zločinski družbi se vidi in celo čuje, da samo peščica ljudi — prefriganih aleparskih izkoriščevalcev — kapitalistov.

Svetnim kapitalistom pomagajo pri njihovim nečednim delu duhovniki in pridigarji vseh ver. Zavedajo se, da dokler bode ljudstvo religiozno, da toliko časa je tudi brez skrbi sedanja privilegirana družba mogoteev. Z lažjo se vzgaja nevednost, nevednost je pa kitajski zid, za katerem so na varnem vsi tisti sloji, kateri živijo na stroške drugih. Dokler bo na površju namesto resnice in razuma nevednost in laž, tako dolgo bodo imeli pravico do življenja samo posamezne osebe iz lenuharskih krogov.

Toda upajmo, da čas ni več daleč, ko bo imel v resnici vsakdo pravico do življenja. Ko ne bode suženjstva in razrednih privilegirancev na svetu, ko bode vsakdo pripoznal, da smo si v resnici bratje med seboj. Dol s sedanja roparsko družbo! Mi hočemo družbo, katera naj bode samo ena velika družina, v kateri se bode upoštevalo voljo vseh, ne pa samo nekaj oecilndranih glav v službi boga kapitala.

Zavedna delavska pamet je najhujši sovražnik vsake krivice in izkoriščanja, zato pa vladajoči sloji uporabljajo vsa umazana sredstva, da zaprejo delavcem pot do drevesa spoznanja. Kapitaliste je strah! Dobro vedo, da zavedni delavci ne bi trpeli trovtov med čebelami, ki samo požro, kar slednje s trudom nanosijo skupaj. Delavec, nikar se vedno ne tolaži, da bode že prišel čas, ko bomo obračunali z našimi gospodarji. Čas je tukaj. Dosti dolgo časa smo čakali in delali zastonj. Zakličimo že enkrat našim gospodarjem: Do tukaj in ne dalje!

Jože Ivanetič.
Milwaukee, Wis.

Jacksonville, Kans.

Poročati Vam hočem od veselice, katero smo priredili 23. febr. l. Zaradi zelo slabega vremena se je veselica bolj slabo obnesla, ker se vsled slabe poti sodrugi niso mogli udeležiti v polnem številu. Res nas je malo prišlo skupaj na veselico, ali še vno smo naredili čistega dobička \$17.65, katero svoto pošljemo "Proletarcu" kot fond za dnevnik. V polletne sezoni nameravamo privediti še eno veselico v ta namen, samo ako nam bode pripuščal naš finančni minister. Popred ne bomo odnehali, dokler ne postane naš delavski list "Proletarec" dnevnik. (Op. ured. Hvala za vašo požrtvovalnost. Vi ste na pravej poti. Ako bi imeli povsod take zavedne sodruge, potem bi bil "Proletarec" kmalu dnevnik.) Zato raj se v imenu "Proletarca" lepo zahvaljujem vsem sodrugom in sodruginjam, kateri ste prišli na pomoč za tako važno delo. Pripočam se vam še v nadalje, kadar se bo šlo za "Proletarca". Kar pomagamo delavskemu listu, pomagamo samemu sebi, to naj si slovenski delavci dobro zapomnijo. Da postane "Proletarec" dnevnik, je odvisno od nas slovenskih delavcev, ker kolikor bolj bomo agitirali, toliko prej se bodoje uresničile naše želje. Zatorej le vsi na delo za "Proletarca". Slovenska kri, nikdar ne fali.

Jacob Selak.

Cleveland, O. — Kot član društva številka 41 S. D. P. Z. pazno opazujem poslovanje naših glavnih uradnikov Zveze. Moj namen ni, komu-kaj škodovati — najmanj pa S. D. P. Z. Vseeno se pa moram zgražati nad poslovanjem glavnega odbora. Kako se vendar mora poslovati, da se nič ne ve, kam gredo celi stotiki, da ni znano, kje je svota \$662.95. Kaj neki dela nadzorni odbor, da ne vrši svoje dolžnosti in čuva nad poslovanjem?

Po mojem mnenju ima nadzorni odbor moč, da lahko odstrani iz-gl. urada vsako osebo, ki ne vrši svojih dolžnosti, ali pa če kateri od uradnikov nima zmožnosti vršiti istih. Dolžnost nadzornega odbora je bila takoj in na vsak način preiskati, kdo da je vzrok primakljaju in kje se tisti nahaja. Nadzorni odbor bi

moral storiti to tudi, ako bi bil primoran obrniti se za pomoč na državo samo. Nadalje bi moral o celi aferi sporočiti vsem podrejenim društvom, da bi na ta način dobili člani prve vesti in uradno poročilo. Ker nadzorni odbor ni izvršil tega, je to dokaz, da ni več svoje naloge; dokaz je, da je voljan zagovarjati izkoriščevanje glavne blagajne in da mu je naklonjenost posameznih uradnikov ljubša, kot pa koristi Zveze. Nadzornemu odboru je bil primankljaj v blagajni znan že meseca januarja, leta 1912. Ko bi bil ta odbor to, kar bi moral biti, bi se moralo vse to takoj rešiti in napraviti konec izkoriščanju blagajne. Mesto tega je pa zatislil oči v mirno, sladko spanje, ne brigajoč se, kaj so njegove dolžnosti pri poslovanju Zveze. Ta nadzorni odbor spi še danes, ne da bi čul kluce, ki ga pozivljajo k poslovanju.

Kaj neki je temu vzrok? Morda ne bójazen, če kaj reče, da pade pri njegovem veličanstvu v nemilost in mogoče še celo izgubi svojo čast kot nadzorni odbor? Vsa stvar se mi vidi tako zamotana, da se čutim dolžnega vprašati nadzorni odbor, kaj dela in zakaj dobiva svojo plačo in dnevnice vsako leto?

Nadalje uprašam gl. predsednika, na kakšen način se upa zagovarjati blagajnika, ko ve natančno, da ni v blagajni toliko denarja, kot bi ga moralo biti. Ko bi se on zavedal svoje dolžnosti, kot predsednik Zveze, bi storil takoj potrebne korake, da bi primanjkljaj poravnal. Ker se pa to nistorilo, je dokaz, da ni več svojega posla in bi se ga moralo takoj ostaviti kot predsednika.

Dokaz izkoriščanja blagajne in višek lopovstva je tudi to, ko je gl. tajnik laško leto, meseca januarja poročal, da njegovi in blagajnikovi računi se ne ujema-jo, (navzkriž je za več stotakov) se je sklenilo proti njegovi (tajnikovi) volji, da bode ta pregledala knjige glavni blagajnik in predsednik Zveze, za kar bode ta prejela \$3.50 dnevnice. Iz sedanjega tajnikovega poročila je razvidno, da sta prejela dnevnice, a poročila pa nista naredila kot tudi dala ne nikakršnega. V resnici krasno in požrtvovalno delo, — vse na korist naših žepov! — Druga krivica in nesramnost, ki se nam godi, je, da sta predsednik in blagajnik prepovedala G. N. kot glasilo Zveze, priobčiti kako reč brez njegovih podpisov. V resnici lep "trik" za prikritje izkoriščanja zveznega premoženja.

Cenjeni bratje in sestre, vsiljuje se mi misel, da vas uprašam, kdo vendar plačuje zvezino glasilo? Ga mi sami s svojim težko prisluženim denarjem, ali ga pa predsednik in blagajnik? Da se pa to izkoriščanje še bolje in lažje prikriva, je gospoda pri G. N. vsa poročila iz urada glavnega tajnika odklonila, lopovski zagovor predsednika in blagajnika pa priobčila v celoti. Popolni dokaz sporazuma med gospodo v New Yorku in gentlemeni v Conemaugh, Pa.

To malomarno poslovanje glavnega in nadzornega odbora je krivo, da se bodo šteli tisočki za izvanredno konvencijo, ki bi jo ne bilo treba, ko bi odborniki vršili svojo nalogo.

Člani in članice, ker se izvanredna konvencija mora vršiti, je naša dolžnost, da se za isto prav dobro pripravimo. Gledati moramo, da bomo z vsemi svojimi močmi delovali na to, da dobi Zveza poštene in zavedne moze v glavni urad. Deleatje naj razpravljajo že sedaj o predlogih, ki se jim vidijo koristni za proevit in napredek članstva in Zveze. Sicer nimamo sedaj nobenega glasila, vseeno sem pa prepričan, da bo list "Proletarec" priobčil vsako stvarno razpravo o bodočih predlogih in korist in dobrobit S. D. P. Z.

Želim, da bi vsi bratje in sestre pazno čitali list "Proletarec", ki je v resnici edini delavski list to stran Atlantika, ki se bori za osvoboditev delavstva iz sedanjega kapitalističnega sistema in izkoriščanja.

H koncu pozdravljam vse brate in sestre S. D. P. Z.! Tebi list

"Proletarec" pa želim obilo novih predplačnikov!

Jos. Marinič,
pred. dr. številka 41. S. D. P. Z.

Nekaj v prevdarek glavnemu odboru S. D. P. Z.

Kot se je glasilo poročilo gl. tajnika, zvezino glasilo — G. N. — ne priobči pobenega poročila o Zvezi brez podpisa glavnih odbornikov. Kar se tiče poročil tajnika Zveze in posameznih članov, je to tudi resnica. Izjema je le za predsednika in blagajnika. Ta dva gospoda imata na razpolago vedno in vsak čas list G. N. Dokaz, da je temu tako, nam pričajo članki predsednika in blagajnika, priobčeni v številku 50. G. N., dne 1. sušca.

Cenjeni bratje in sestre, ako niste teh člankov prečitali, prosim, da storite to takoj. Čitajte pazno, da se toliko lažje pripravite o vrlih naših dveh gospodov v glavnem uradu Zveze. V obeh člankih ni nič drugega, kot "bluff", za kar sta oha gospoda jako sposobna in jima na tem mestu izrekam moje popolno priznanje. Veliko sta pisala, povedala pa le nista nič. Vse je samo ravs in kavs. To je sramota. Zakaj se izogibata vprašanju, ki jih je vama stavljal glavni tajnik?

Pri društvih S. D. P. Z. so sedaj volitve delegatov za izvanredno konvencijo, ki se bo vršila meseca maja v Clevelandu, Ohio. Cenjeni bratje in sestre! dolžnost naša je, da si izvolimo za delegate člane, ki stoje na razredno zavednem stališču in kateri so sovravniki sebičnosti in koristolovstva. Ako bomo izvolili in poslali take delegate na konvencijo, prepričan sem, da ne bo potrebno sklicevati konvencije vsako, ali vsako drugo leto.

Deleatje naj se čuvajo, da jim ne bo kdo na konvenciji zopet natresel peska v oči. Kar je gnjilega in slabega, se mora takoj odstraniti, dobro in potrebno sprejeti. Delujmo vsi in vsak za dobrobit in proevit naše podporne organizacije! Dobro in koristno bi bilo, ako bi se dalo staremu odboru počitnice, da bi se mu na ta način mogoče omehčala nekoliko volja. Deleatje naj pazijo tudi na to, da dobe člani in društva več moči nad gl. odbor, kot jo imajo sedaj. To pa radi tega, da ne bomo zopet čuli besed: ja, jaz sem predsednik Zveze in tako mora biti pri zvezi: kot želim jaz, gl. predsednik.

Bratom v Conemaugh, posebno še glavnemu odboru Zveze, priporočam, da naredi konec prepiru, kdo da ima svoje račune pray in kdo ne? Upam, da ima nadzorni odbor toliko zmožnosti, da lahko pronajde, kdo da je temu kriv. Ko se je enkrat nadzorni odbor prepričal, kdo je kriv, je potem dolžnost odbora, da izroči krivca v roko pravice, pa naj si že bo kdorkoli hoče. Vsem članom in članicam je popolnoma znano, da se je pri zadnji reviziji pronašel za \$662.95 primanjkljaj v zvezini blagajni.

Nadzornega odbora dolžnost je, da bi bil takoj resno nastopi proti nepravilnim računom. Ko bi drugače ne bilo mogoče, naj bi se obrnil na vlado samo, kateri je za svoje poslovanje popolnoma odgovoren. Ko bi nadzorni odbor vršil svojo nalogo vestno, bi ne bilo sedaj tega ravs in kavs kot je in katerega se bo skušalo prnesti tudi na konvencijo. Ali to ne bo šlo. Na konvenciji se bo moralo predstaviti popolne in čiste račune. Besede: moji računi so pravilni, jaz sem pošten, on nima prav itd. ne bode vpoštevane. Datj se bo moral točen odgovor za vsak cent in za vsako reč tikaajoče se Zveze. Trej skrbite, da bodo računi in knjige v popolnem redu, ne le v vašo lastno korist, ampak v korist in napredek ter v proevit celi S. D. P. Z.

Delegat za prih. konvencijo.

GARETT, PA.

S prvim marcem se je pričelo neko gibanje med premogarji v tukajšnji koloniji. Njih zahteva je bila, da se stavi tehtnico pod kontrolo ter tako prepreči tola-vajsko delo premogarskih psov. Da se ni prišlo do sklepa delavske zahteve, gre čast seveda kom paniji. Odredila je preiskavo ter voditeljem dala odlog, da morajo iz kolonije v teku 24. urah. Odslovljenih premogarjev je 12, med njimi tudi dva Slovence — Alojzij Kveder in Anton Zalar, oba člana tuk. soc. kluba.

To je usoda, navadna usoda organizatorjev — delavcev. To je povsod, kjer imajo kapitalisti v rokah politično moč, tam je pravica umrla in mesto nje odločuje surova sila.

Ne vstrašimo se boja, ker prepričani smo, da bitke ne moremo izgubiti. Organizirajmo delavce, ki delajo v premogarski industriji.

Stephan Zabrie.

— Socialistično časopisje v Nemčiji. Sodrugi v Nemčiji imajo 89 socialističnih dnevnikov, naročnikov imajo ti listi pol drug milion. Leta 1890, je bilo le 19 socialističnih dnevnikov, l. 1903. že 54, l. 1905. je naraslo število dnevnikov na 65, l. 1910. na 74. a l. 1912. na 89. V pretečenem letu je naraslo število naročnikov vseh socialističnih dnevnikov za 170.000. "Vorwärts", centralni organ nemških sodrugov, se tiska vsak dan v 200.000 iztisih. Po zadnjem obračunu je izplačal "Vorwärts" centralni strankini blagajni prebitek 370.000 K. "Gleichheit", —

— Na Ruskem je bilo v zadnjih tednih šest socialističnih tednikov in dnevnikov 97krat zaplenjenih, plačati so morali 12.950 rubljev uredniki so bili obsojeni na 21 let 7 mesecev ječe, eden je bil izgnan v dosmrtno pregnanstvo. — Na Ruskem velja še vedno zakon, da vsakega člana socialno demokratične stranke kaznujejo s prisilnim delom.

Conemaugh Deposit Bank

54 MAIN STR. CONEMAUGH, PA.

Vložena glavnica \$50,000.00.

Na hranilne uloge plačamo 4% obresti.

CYRUS W. DAVIS,
predsednik.

W. E. WISSINGER,
blagajnik.

Kdor hoče dela

naj se nemudoma naroči na največje knjige:

"Veliki Slovensko-Angleški Tolmač"

da se bo lahko in hitro brez učitelja priučil angleščine. Knjiga obsega poleg slov. angl. slovnice, slov. angl. razgovore za vsakdanjo potrebo, navodilo za angl. pisanje, spisovanje angleških pisem in kako se postane ameriški državljan. Vr-hutega ima knjiga dozdaj največji slov. angl. in angl. slov. slovar. Knjiga, trdo in okusno v platnu vezana (nad 420 strani) stane \$2—in se dobi pri:

V. J. KUBELKA, 538 W. 145 St., New York, N. Y.

Edino in največje založništvo slov. angl. in raznih slovenskih knjig. Pišite po centk.

Dobra domača kuhinja.

Odprto po dnevi in po noči.

"BALKAN"
KAVARNA - RESTAURACIJA
— IN POOL TABLE —

M. Poldrugáč

1816 So. Centre Ave.

Kaj bi Kristus doživel, če bi bil danes v Ameriki

Rev. A. E. Barnett, rektor episkopalne cerkve v Philadelphiji, je pred kratkim zastavil zelo interesantno vprašanje petdesetletnega glasovitim možem in damam, ki stojijo visoko v ameriškem javnem življenju. Vprašanje se je glasilo: "Kaj bi storil Kristus in kaj bi doživel, če bi bil danes v Ameriki in če bi ga predsednik Wilson imenoval članom svojega kabineta?"

Predsedujo nedeljo, 2. marca, je rektor Barnett imel to vprašanje za glavno terno svoje pridige in pri tej priliki je povedal, kaj so glasoviti možje odgovorili na to vprašanje, ki jim ga je zastavil. Rev. Barnett je navedel mnenja sledečih:

Emile Berliner: "Čisti idealizem nima mesta v politiki. Kristus bi bil slab politik. Lincoln bi bil boljši, če bi se povrnil."

William Allen White: "Ako bi Kristus prišel v Wilsonov kabinet, tedaj bi gotovo bil tajnik trgovsko-delavskega oddelka. On je bil prvi, kateri je povzdignil največji glas za revne in zatirane, zato bi bil dober član."

Robert J. Burdette: "Kristus v Wilsonovem kabinetu bi ne imel nič več avtoritete in nič več moči. Ako bi se predsednik ravnal po Kristusovih principih, nekaj bi se zgodilo..."

William Gibson, podadmiral: "Ako bi Kristus prišel v ameriško politično življenje, bi ga v drugi križali. Politične stranke so pod komando Kristovih sovražnikov."

Richmond P. Hobson: "Kristus bi izgnal iz vladnega templja denarne mogotece, zlasti tiste, ki kupčujejo z zdravjem, moralo in značajem ljudi."

Poultney Bigelow: "Zavrnil bi ga še manj formalno, kakor pa če bi bil član Rooseveltovega kabineta."

Charles L. Chute: Ako bi Kristus danes prišel v Ameriko, postal bi socialist in cerkev bi ga zopet križala."

Jacob A. Rees: "Bil bi potres, če bi prišel Kristus v vladni kabinet."

Dr. John Burroughs: "Vsi veliki časopisi bi takoj padli po njem."

George Ade: "Rajši molčim." Rev. A. E. Barnett je pa sam izjavil sledeče:

"Če bi bil Kristus tajnik države, ne bi se nikdar ogreval za dolarsko diplomacijo. Ako bi bil zakladničar, nobena banka bi ne umazala s krvjo potlačenihi. Kot generalni pravdnik uničil bi monopolce. Za oklopnjače bi ne izdali po 14 milijonov dolarjev, ako bi bil Kristus tajnik armade in morarice. Kot tajnik za notranje stvari ali agrikulturno pomagal bi povzdigniti industrije in kot trgovski tajnik preprečil bi naraščaj bogastev. Kot tajnik delavskega oddelka vzel bi slehernega otroka iz tovarne. Toda Kristus bi ne vršil volod svoje naloge. Sovražniki svobode in napredka bi ga umorili in leta 1953 bi pa postavljali spomenike v čast njegovega spomina in njegov rojstni dan proglašen bi bil za narodni praznik."

Tako episkopalni duhovnik in drugi. "Proletarec" se brez maleda strinja z vsemi, najbolj pa s Charles L. Chutem. Če bi Kristus prišel danes v Ameriko z vsemi svojimi čistimi ideali, ki mu jih pripisujejo stare knjige, bil bi jeden najaktivnejših socialistov in propagatorjev za odpravo medzne sužnosti. Govoril bi na neštetihi shodih in pisal ognjevite članke v socialistične liste in revije. Kapitalisti bi ga sovražili; vladni voluni bi mu bili vedno za petami in korakali bi proti njemu zorniške vodne procese; trustjansko časopisje bi ga pa razpilo za sanjača, demagoga in anarhista.

Sovražile, napadale in smešile bi ga tudi cerkve vseh ver in posebno katoliški duhovniki a la Sojar in Kranjec bi vpili v "Amerikanskem Slovenec", da — "uči krvavo r-r-revolucijo in punta ljudi" in obsodili bi na kruto smrt njegove nanke in ideje.

Dolžnost vsakega socialistu je, podpirati svoje časopisje. Agitirajte za "Proletarca". Pridobite mu nove naročnike.

KAJ JE SUZENJSTVO?

Leta 1845 so imeli razni večinoma visoko stoječi "človekoljubi" konferenco proti suženjstvu, na katero so povabili tudi amerikankega časnikarja Horaca Greeley, ki pa ni prišel, temveč je poslal zborovalcem pismo, v katerem je razvil svoje nazore o vprašanju: "Kaj je suženjstvo". Njegove definicije so tako značilne in deloma še danes tako veljavne, da se nam zdi umestno, odpreti jim — pot med slovensko občinstvo. Dotični del njegovega pisma se glasi:

Kaj je suženjstvo?

Odgovorili boste menda: "Postavna podložitev človeškega bitja pod voljo in moč drugega." Ali to tolmačenje se mi zdi na obeh strani netočno — preozko je in preširoko.

Preširoko je, ker vsebuje podložitev, katero provzrokuje neke potrebe, ki niso nič manj silne, kakor postava.

Zame je suženjstvo tisti položaj, v katerem eksistira eno človeško bitje poglavitno za ugodnost drugega, kjer morajo toraj čas, delo in zmognosti enega dela človeštva stati v službi ne za svoj telesni, intelektualni in moralni razvoj, temveč za udobnost, korist in muke drugih; s kratka, kjer človek človeku služi na temelju enostranske, ne pa medsebojne zavezanosti, kjer razmerje med služočim in obsluženim ni naklonjenost im vzajemna prijaznost, temveč sloni na temelju avtoritativnega načela; — kjer je na eni strani socialna prevaga in moč nad sredstvi za obstanek, na drugi strani pa potreba, hlapčevstvo in onečaščenje, tam je po mojem nazoru suženjstvo.

Ako ne gledam na vaše podjetje proti suženjstvu s tako požirajočim zanimanjem, kakor vi, ne smete misliti, da vidim v suženjstvu manjše zlo nego vi, temveč jaz vidim večje.

Da mi dela suženjstvo v Charlestonu ali v Novem Orleansu manj skrbi, kakor vam, prihaja odtod, ker vidim toliko suženjstva v Novem Yorku, katero zahteva moje prvo skrb. Ugodno bi mi bilo, ako bi smel verjeti, da je v vaših krajih manjše suženjstva; ali da pa je v New Yorku dosti, moram žal verjeti. Ker mislim, da mi je dolžnost, najprvo v svoji soseski pridigati reforme, vendar ne zemerim tistim, katerim predpisuje njih vest dajšo pot. Tudi ne pravim, da ni suženjstvo na jugu — po načinu in številu — še groznejše kakor v New Yorku. Ker je bolj očitno, ima opozicija proti njemu lažje delo in menda je hote lahko kmalu odpravili.

Ali kako naj se posvetim križarski vojni proti oddaljenemu suženjstvu, ko vidim, da preinjavajo njega znaki mojo najbližjo sosesko! Da, ko se mi ni niti posrečilo, da bi je pregnal iz svojega lastnega skromnega gospodarstva! Naj bo delokrog drugih kejrkoli — ali ni moj tukaj?

Dovolite mi, da vam povem, iz česa človeško suženjstvo po mojem mnenju v glavnem obstoja:

Ker posvečujejo človeška bitja svoj čas in svoje misli glavno pokorščini in službi drugih ljudi, in sicer ne, kerhočejo, temveč ker morajo, tam je suženjstvo.

Ker so človeška bitja v takih razmerah, da smatrajo en del izmed sebe — zaradi njih položaja in zaradi dela, katero opravljajo — splošno za nižji razred kakor tistega dela, ki opravlja druge ali nobenih funkcij, tam je — mislim — suženjstvo.

Kjer je zemljiščna posest maleda dela družbe tako ogromna, da je večji del prebivalstva prisiljen plačati, kolikor se onim poljubi izprežati za privilegij, da smejo prebiti na zemlji in jo obdelavati, tam je nekaj kakor suženjstvo.

Kjer se tako težko dobi priložnost za delo, da razred delodajalcev lahko po svoji volji predpisuje pogoje in delavcu tako majhen delež od produkta plačuje, kakor se mu poljub, tam je slika prav podobna suženjstvu.

Kjer se smatra za bolj dostojno, žveti brez dela kakor z delom, tako se "gentleman" boli eramutje, ako mu je bil oče ključavničar nego ako bi mu bil postopač, tam nismo daleč od suženjstva.

Kjer misli človek, da je prav in častno, da drugi ljudje, njemu služijo njegovi udobnosti in

volji; kjer človek misli, da je prav in častno, tako živeti ter delo onih oseb odtegniti splošni koristi in je porabiti samo za svojo korist dasi sam ne izkazuje človeštva službe, ki bi bila toliko vredna — tam živi duh, ki je porodil človeško suženjstvo in je vzdržuje.

VOJNE STRAHOTE.

"Humanité", glasilo francoskih sodrugov, objavlja kopijo uradnega poročila, ki ga je dobil konzulat v Solunu. Poročilo pripoveduje o grozodejstvih balkanskih "osvoboditeljev", ki so jih izvršili nad mohamedanskim prebivalstvom. Res je, da to niso bile redne čete, temveč četaši, ki pa so bili Bolgarom in Srbom dobrodošli pomočniki in ki so jih štitele vojaške in civilne oblasti. Končno se je pa zdelo Bolgarom početje četašev le presurovo in bolgarska vlada hoče sedaj kaznovati enega najhujših nasilnežev, Dumbalakova, ki ga je bila imenovala bolgarska vlada celo za prefekta v Langazi. Nekaj stoteh patriotičnih razbojnikov so sedaj aretirali!

Uradno poročilo pripoveduje najprej o Srbih ropali so, pokončevali vasi in trpinčili prebivalstvo. Popolnoma ali deloma so razdejali 31 balkanskih sel. Čete ki so jih vodili Kristo iz Kumanova, Diljov iz Skoplja, Aleksandrovo iz Štipa so ropale po vseh naselbinah kratovskega in kočanskega okraja, nato so jih zažgali in poklali vse mohamedansko prebivalstvo. V Šujuju in Mešelijah so posekali vse Turke, v Vretenju pa dvesto. V Bogdanci so zaprli šestdeset Trkov v mošeje, nato so jih odvedli vun in nomorili drugega za drugim. V okraju Kavadar je osemindesetdeset vasi, od teh so jih razdejali štiri in tri deset, Turki iz nekega drugega okraja so se odkupili z visoko svoto od ene čete roparjev, a kmalu nato so jih poklali drugi četaši. V Drenevu so pomorili vse prebivalce. Med tem krajem in med Palikuro so našli dolgo vrsto grobov, iz katerih so štrle glave. Te mohamedance so žive zakopali.

O bolgarskih četaših pripoveduje poročilo: Dedo Dučov, Tane Nikolov-Karamfilov in Mihajlov so prodirali od bolgarske meje. Več kakor polovico slovanskih Turkov so pomorili, ostale so prisilili, da so se dali krstiti. V štirih vaseh okraja Doliran so pomorili vse, ki se niso hoteli dati krstiti. V serevu je neznan človek umoril bolgarskega vojaka. Ta umor je bil četašem povod, da so oropali hiše, moške pomorili, žene in dekleta pa onečašali. To pustošenje je trajalo sedem ur. V Visocki, kraju s 400 hišami, so na povelje Dumbalakova trpinčili petsto Turkov. Žene in dekleta, stara nad trinajst let, so onečašali. V neki drugi vasi so obesili v klavnici vse moške za noge in jih drli kakor živino. V okrajih Doliran in Kilkiš so gospodarili četaši nečloveško. Zdravnik dr. Medešid si je hotel rešiti življenje in privoli v krst. Krstili so ga na ime Nikola, a nato so ga umorili. Njegova soproga je pa postala žrtev bolgarskega oficirja, ki je hodil s četaši. V Kurbovalu so pomorili vse: moške, ženske in otroke. Le dvajset mladih, najlepših deklet so pustili pri življenju. Te so najprej krstili, potem pa so jih zlorabljali. Dekle, ki se je zoperstavljalo, so umorili, prej so jo pa še vsi četaši zlorabili. Vas Ešeki so oropali in zažgali, trinajst mladi deklet so zlorabili, nato jih pa žive zagrebli. V Petrovu so vprico matere zlorabili njeno hčerko. To je raztogotilo mater tako, da je pograbila puško in streljala na četaše. Četašem je bil to povod za splošno, neusmiljeno klanje. Vse žene in vsa dekleta so zaprli v kavarno, na to pa kavarno zažgali. Niti ena ni ušla. Žene in dekleta iz Kurkolove so zaprli v mošejo in jo zažgali. Lehko trdim, da niso prizaplesi četaši niti enemu kraju osvojenemu od zaveznikov. Povsod so četaši brezprimerno surovo nastopali in nastopajo še sedaj. Turki, ki so stanovali po glavnih krajih v deželi in tudi ostali še, ker so zidali na obljube zmagovalcev, beže v trumah v Solun.

Litnica uredništva in upravnistva.

Conemaugh, Pa. W. Sitter. Tajniki krajevnih društev S. D. P. Z., kakor tudi njeni člani se lahko poslužijo "Proletarca" pri vseh svojih razpravah.

Iz zadnjega tajnikovega poročila S. D. P. Z. je razvideti, da nima organizacija svojega uradnega glasila, ker noče plačano glasilo priobčiti uradnih poročil gl. tajnika. To je razlog, da je "Proletarec" na razpolago vsem članom omenjene organizacije, da lahko stvarno razpravljajo o vseh predlogih, ki so koristni za zvezo. F. S. Tavčar, Rock Springs, Wyo.

Vi ste stvarni dopisnik. Vašega dopisa, ki se tiče S. Z. nismo vrgli v koš. Malo potrpite, da bodemo na jasnem in vaš rokopis pride v list, ker se načelomo z vašo taktiko strinjamo.

Vsi dopisniki, katerih dopisi niso priobčeni v današnji številki, naj malo potrpe. Se vidimo v prihodnji številki.

Naznanilo.

Čitateljem in prijateljem "Proletarca" v državi Minnesota naznanjamo, da jih bo v kratkem obiskal naš zastopnik

ANTON STERLE,

ki je pooblaščen pobirati naročnino, sprejemati oglase itd. Rojakom ga najtopleje priporočamo. Uprava "Proletarca."

Vzrok uspeha.

Neredno in nepravilno čiščenje želodčnega soka lahko nastane vsled razdraženja želodca samega ali pa vsled oslahlivosti živeev, ki zalagajo žleze. Ker je težko in skoro nemogoče za ljudi dognati vzrok bolezn, zato je zelo važno, da izberejo tako zdravilo, ki deluje ob enem na želodec in na živece. Tako zdravilo je Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino in to je vzrok za njegov velikanski uspeh. Isto deluje naravnost na želodec, stimulira žleze za ponovno delovanje in daje istočasno moč živeev. To zdravilo ob enem učinkuje na čreva, ozdravi zaprtje in vse bolečine in neredne vsled tega povzročene. V lekarnah Jos. Triner, 1333—1339 So. Ashland ave., Chicago, Ill. Za odkline in opahke rabite Trinerjev Liniment.

ALOIS VANA

— izdelovatelj —

sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.

1837 So. Flak St. Tel. Canal 1406

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.

Zdravniška preiskava brezplačno—plačati je le zdravila, 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 pe pel.; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago živeči belniki naj pišejo slovensko.

Naročite si knjigo: Cvetke iz papeževga vrta

od A. H. Skubic, 2740 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.

STANE 50

All socializem razdira dom? Ta knjiga Vam pove kdo radira dom.

I. STRAUB URAR

1010 W. 18th St. Chicago, Ill. Ime vođe nalogo ur, veržike, prono in drugih dragotin. Isvrhuje ted vsakovrsta popravila v tej stroki p-mo niki oem.

CARL STROVER

Attorney at Law

Zastopa na vseh sodiščih. St. sobe 1009 133 W. WASHINGTON STREET, CHICAGO, ILL. Telefon: Main 3980

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik.

Ureduje od 8—11 predpoldna in od 6—9 zvečer. 1842 So. Ashland Ave. Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

ADVERTISEMENT

NEBO

Na koncu z ovikom iz zamaška.

CIGARETE

Imajo fini okus turskega tobaka

Najboljše cigarete na svetu.

10 ZA 5c

Na prodaj v vseh prodajalnah tobaka.

POTOVANJE V STARO DOMOVINO POTOM

Kasparjeve Državne Banke

je najceneje in najbolj sigurno.

Naša parobrodna poslovica je največja na Zapadu in ima vse najboljše oceanske črte (linije). Sifkarte prodajamo po kompanjskih cenah.

POŠILJAMO DENAR V VSE DELE SVETA. CENEJE KOT POŠTA.

Kaspar Državna Banka kupuje in prodaja in zamenjuje denar vseh držav sveta. — Pri Kasparjevi Državni Banki se izplača za K5 \$1, brez odbitka. — Največja Slovanska Banka v Ameriki. — Daje 3% obresti. — Slovenščini postreženi v slovenskem jeziku. — Banka ima \$5,318,821.65 premoženja.

KASPAR DRŽAVNA BANKA, 1900 Blue Island Ave., CHICAGO ILLINOIS

POZOR BRATJE SLOVENC!

All že veste kje je dobiti najboljšo meso po najnižji cen? — Gotovo v novi prvi Slovenci moderno urejeni mesnici

Ferko Bros., 270—1st Ave. in Park St.

Tu se dobijo najokusnejše sveže in prekajene KRANJSKE KLOBASE, kakor tudi jetrne in krvave domačega izdelka ter najokusnejše PREKAJENO MESO; vse po najnižjih cenah. Pridite in prepričajte se sami o naših cenah kakor tudi o kakovosti našega blaga.

NIZKE CENE IN DOBRA POSTREŽBA je naše geslo. Ne pozabite nas torej obiskati v naši novi mesnici v Jos. Tratnikovem posloppju. MILWAUKEE, WIS. Telefon: South 3518.

CLEVELANDČANI POZOR!

Belaj & Močnik

6205 ST. CLAIR AVE., CLEVELAND, OHIO.

KROJAČA IN TRGOVCA, priporočava svojo moderno trgovino z vsako-vrstno moško opravo

Izdelujeva obleke po najnovejši modl.

Ameriška Državna Banka

1825-1827 Blue Island Avenue

vogal Loomis ulice

Chicago.

VLOŽENA GLAVNICA \$1,500,000.00

JAN KAREL, PREDSEDNIK.

J. F. ŠTEPINA, BLAGAJNIK

Naše podjetje je pod nadzorstvom "Clearing House" šikaskih bank, torej je denar popolnoma sigurno naložen. Ta banka prevzema tudi uloge poštne hranilnice Zdr. držav. Zvrhuje tudi denarni promet S. N. P. J. Uradne ure od 8:30 dopoldne do 5:30 popoldne; v soboto je banka odprta do 9 ure zvečer; v nedeljo od 9 ure dopoldne do 12 ure dopoldne. Denar vložen v našo banko nosi tri procenta. Bodite uveščeni, da je pri nas denar naložen varno in dobičkasno.

Največja slovanska tiskarna v Ameriki je

Narodna Tiskarna

2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. "GLASILO" in "PROLETAREC" se tiskata v naši tiskarni

Restavracija in kavarna "Jugoslavija".

1134 — W. 18 Str.,

CHICAGO, ILL.

— Domača kuhinja. Odprto po dnevi in ponoči. Unijake cigare! —

E. RICHTER, lastnik.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA. IZHAJA VSAKI TOREK. Glasilo Slovence organizacije Jugosl. socialistične Zveze v Ameriki.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by South Slavic Workmen's Publishing Company Chicago, Illinois.

Glasilo Slovence organizacije Jugosl. socialistične Zveze v Ameriki.

Subscription rates: United States and Canada, \$2.00 a year, \$1.00 for half year. Foreign countries \$2.50 a year, \$1.25 for half year.

NASLOV (ADDRESS): "PROLETAREC"

2146 Blue Island ave. Chicago, Ill

ALI IMAMO DELAVCI KAJ DOMOVINE?

Naša domovina je vesoljni svet. Starim bajkam, v katerih so nam pripovedovali, da imamo našo lepo domovino, že zlatveče ne verjamemo. Menda pač ni nikdo tako neumen, da bi si kraj drugega umišljeval, ako ne posejduje niti palca zemlje. Imeli bi delavci lahko svojo domovino, ako bi bili vzgojeni v drugem duhu, ako bi nam bili naši stariši poyedali, da kadar odrastemo, da nas bodo izkoristevali drugi, kateri na naš račun lenarijo od zibel do groba.

Že v nežni mladosti so nam naši predstojniki ubijali v glavo patriotizem. Pripovedovali so nam od junaških činov turjaških, celjskih in ortenburških grofov, kakor tudi od nedosežnih činov habenberskih, habsburških in pa bourbonskih princiev. Kaj pa pomeni beseda patriotizem? Patriotizem pomeni simbol, za katerega se skrivajo kapitalisti celega sveta in z katerim se najlažje vleče današnja meščansko družbo. Pri nas v Ameriki, kjer je humbug najbolj razvit, ima patriotizem svoj zapovedani praznik. Dne 4. julija z velikim pompom privlečejo na dan vsilnate zastave, na katerih je vsepolno zvezd. Govorniki v navdušenih besedah pripovedujejo ljudstvu, da je naša krasna domovina najbogatejša dežela na svetu. Da imamo dobro izurjeno armado in vojno morarico, kateri so dobro založeni z dvanajstpalčnimi brzostrelnimi topovi, mauserjevimi in strojnimi puškami. Ljudstvu se pripoveduje, da imamo mi največje palače, največje tovarne in največje bogataše. Ljudstvo, — to dobro ljudstvo, od katerih marsikateri nima niti centa v žepu ter mu kruli po želodcu, pa govorniku ploskajo in mu navdušeno kličejo: slava.

Delavci nimamo domovine, domovino so nam ukradli gospodje kapitalisti. Menda ni nobeden tako naiven, da bi smatral za svojo domovino deželo, v kateri se posejduje absolutno nič družega, kakor svojo delovno moč, katero pa mora, ako hoče živeti, prodati za beraško ceno vladajočim razredom. Današnji sistem je krivičen in roparski. Delavci z delom svojih rok rede vse lenuhe, od kraljev, predsednikov in generalov, dol do zadnjega občinkega pisarja in prosjaškega meniha. Sami pa hodijo na pol nagi, boš in raztrgani, stanujoč v najrevnejšem delu mesta v kakšni na pol podrti bajti ali pa prezebujoč v železniških tovornih vozovih. Bogato okinčane in napavdrane dame, katere sploh niso za družega na svetu, kakor da letajo od zabave do zabave, prirejajo pojedine in pogrebe psom in mačkom, pa se na račun delavcev oblačijo v škriat, svilo in baržun, ter pomagajo zapravljati bogastvo, katero so s trudem in potnimi obrazi znosili skupaj sužnji gospodov kapitalistov. Delavci, ako ste zadovoljni z razmerami, v katerih živite, ako ste zadovoljni, da se bode godilo tudi vašim otrokom tako, kakor s godi vam. Ako verjamete, da bode za vse vaše krivice dobili plačilo še le gorj nad zvezdami, — ako vse to verjamete, potem nikar ne tarnajte, ker tarnanje čisto nič ne pomaga, temveč u-

dajte se v vašo usodo. Ako pa ste prišli do spoznanja, da domovina sploh nimate nikjer, — v Evropi gotovo ne, ker potem bi jo ne prišli iskati v Ameriko, v Ameriki jo zopet ni, in če jo gremo iskati v Afriko ali pa v Avstralijo, nam bodo pa zopet kazali dalje. Mi bi bili dobri patriotje, ako bi sploh imeli kaj domovine. Domovino je treba še le priboriti in potem če je to vladajočim razredom že všeč ali ne. Delavci nekeje storitii svojim gospodarjem nobene krivice, zahtevajo samo to nazaj, kar jim gre.

Dosti dolgo časa smo delali za druge. Naši gospodarji, kateri niso v vsem svojem življenju producirali niti centa vrednosti, pač pa zapravljajo po letoviščih in igraliških milijone, imajo danes še vseeno napolnjene blagajne. Delavci pa imajo za ves svoj trud in trpljenje prazne žepce, kopo nedolžnih otrok, kateri morajo stanovati v nezdravih in zaduhlih stanovanjih, ako še sploh kaj stanovanja imajo. To se ne pravi živeti, temveč počasi umirati. Pot, po kateri gre delavstvo do svojega cilja, je trnjeva pot, po kateri je nasut osat trnje in solze. Samo medsebojno harmonično industrično in politično organizirano delavstvo zamore zdrobiti verige suženjstva. Ako smo torej proti sistemu, kateri danes vlada po celem svetu, potem vemo, kaj nam je storiti.

Z pisanimi zastavami se ne najde domovina in potem, če jo iščemo do smrti. Le z vztrajno agitacijo in izobrazbo bomo našli, česar iščemo. Zavedno delavstvo je za svobodo, enakost in bratstvo, kjer naj bi vsi ljudje, brez razlike poklica, vere in narodnosti imeli domovino, katera naj bi bila vsem svojim otrokom pravična mati. Brezbrži delavci patriotizmu in domovini, katero imajo v žepu kapitalisti — pojejo "hura".

OTROCI SUŽNJI PIRATOV.

Amerika, civilizirana dežela svobode, ima na sebi zelo veliko madežev. Eden najgrših pa je gotovo otročje suženjstvo. Naši kapitalisti, kateri se štejejo za fundament vsega napredka, imajo namreč jako dober nos. V tvornicah, posebno v tekstilnej industriji širom cele ljudovlade so uvedli nedoletne dečke in deklice, iz katerih izmoghavajo njihovo mlado kri, ter jih zastrupijo za celo njihovo življenje.

Zakaj pa je uveden otročje delo? Ah, to je pač lahek odgovor. Otroci so vendar ja cenejši, ter so zadovoljni iz mnogo manjšo plačo. Ergo, ako ima odrastel delavec na dan \$2, otrok se zadovolji iz enim dolarjem. Otroci so obetni konkurenti odraslim delavcem. Zato pa vidimo, dan za dnevom, že v prvem jutranjem svitu, kako mladoletni dečki in deklice namesto v šolo drve v zakajene tvornice tlačanit trustom.

Rezultat teh škandaloznih razmer je, da toliko krepkih delavcev iz zdravimi udi, postopa po mestih, išče dela, ter milostno prosí kruha. V pričó teh lumparskih razmer, v bogatej Ameriki prirede otroci v Jacksonville, Fla., od 13.—16. marea javno predavanje. Govorniki bodo različni govorniki, kakor tudi otroci sami, ter pokazali, da kar se tiče iskorišćenja, da ne nadkriljuje Amerike, nobena dežela na svetu.

Verjamemo, da meščanski reformatorji in bahavi filantropje ne bodejo odpravili otročjega dela, in sicer že zaradi tega ne, ker so ga oni upeljali. Zastopniki rmenih buržoaskih strank so vedno le takrat sučejo okrog delavcev, kadar so sigurni, da bode kaj padlo v njihove žepce. Vsa njihova taktika je gnjila in sentijava. En popred ne bo miru, dokler se ne uduše v svojem lastnem blatu.

Na drugej strani pa maršira socialistična stranka, iz svojimi mladimi in čilimi bojovníki na dan. Vedno večja četa zavednih delavcev, kateri so izpili polno kupo kapitalističnega zla in gorja, stopa za rdečim banderom svobode, enakosti in bratstva.

Socialistom je odmerjeno, da izvojujejo zadnjo odločilno bitko med vsega sitimi lenuhi in prid-

nimi delavci. Socialisti ne bodejo samo uničili otročje suženjstvo, temveč suženjstvo — vesoljnega proletarijata. Delavci, na plan!

V MEKSIKI SE NI MIRU.

Sobotiče in bandirstva v Meksiki še ni konec. Namesto jedne revolte imajo sedaj najmanj tri. Maderisti, to je pristaši umorjenega predsednika, so se palastili — kakor se glase zadnje vesti — cele severozapadne strani dežele in imajo precej vojaštva. Zlasti so močni v državi Sonora, kjer so bogati rudniki, ki so večidel last ameriških kapitalistov. Rodbina Madero se je brez mlažve vsa preselila v Zedinjene države. Trije bratje in oče umorjenega predsednika so v New Yorku.

Huertove čete so zadnji petek porazile in razpršile rebelje pod vodstvom Carranze v državi Coahuila. Na obeh straneh je padlo okrog sto mož. Emiliano Zapata, stari rebelni vodja v južni Meksiki, se še sedaj ni odločil za nobeno stranko. Najbrž bo vodil sam svojo revolucijo, kajti tudi on bi bil rad predsednik. Končno poročajo, da tudi Huerta in Diaz nista najboljša prijatelja. Bandit Huerta je nevnošljiv Diazu, ker je zadnji bolj popularen med brezbržnim ljudstvom in če pride do volitev, bi se Meksikanci prej odločili za Diaza kot pa za izdajnika Huerto. Zadnji bi pa rad ostal diktator in tako najbrž pride do revolte med morilecma bivšega predsednika.

Ameriški poslanik Wilson v Mexico City je obdolžen, da se navdušuje za Huertovo srahovlado in da je ob času pouličnega boja med Diazem in Maderom dajal potuho prvemu. — John Kenneth Turner, kateri je svoječasno pisal v "Appeal to Reason" o barbarstvu v Meksiki pod Porfirio Diazem, je sedaj vjetnik Huertov v Mexico City.

Prva "bitka" med Meksikanci in Amerikanci se je vnela 2. marea, ko je na meji blizo Douglasa v Arizoni četica Huertovih federalistov baje sprožila par strelcev na častnike 9. konjeniškega oddelka naše armade, ki so sprehajali ob meji. Častniki so odgovorili z revolverji in streljanje je privabilo več ameriških vojakov iz bližine, ki so tudi pričeli streljati. Štirje Meksikanci so obležali mrtvi in več je bilo ranjenih, ostali so pa naglo pobegnili. Amerikanci so torej "slavno zmagali".

Socializem hoče iz zverinske družbe — narediti človeško. Edine stavbe, katere delavci grade za sebe — so ječe. Kapitalistični oduhu hočejo, da bi mi z kapitalisti volili skupaj. Nečejo pa ničesar slišati od tega, da bi tudi "JEDLI SKUPAJ." See, the point.

Socializem napadajo vsi tisti lenuhi in idiotje, kateri se boje poštenega dela v socialistični družbi.

Izrek, pomagaj si sam in bog ti bode pomagal, je izgubil vso veljavo. Bog pomaga samo tistim, katerim "beli sunžji" pomagajo.

Kapitalistom je moral nekdo povedati, da hočejo imeti delavci polne želodece. Drugeče bi ob času štrajka ne poslali vojakov, kateri imajo nalogo, da napolnijo delavcem želodec — z svincom in smodnikom.

Dandanes se sploh ne izplača hraniti. Denar nazadnje itak Morgan ali Rockefeller v roke dobi.

Lojalen biti, pomeni v meščanskem smislu: kapitalistom in pridigarjem lizati pete. Lojalen biti v socialističnem smislu, pomeni: konec suženjstva.

Delavci naredite topove, strojne puške in samokrese. In ravno z temi strojnimi puškami, topovi in samokresi, ob času vojne, štrajka ali demonstracij — delavci — delavce streljajo.

Vsaki dan, kadar nas kapitalisti oropajo za naš nrodukt, nas oropajo tudi za življenje. Produkt, pa naj si že bode ročni ali duševni — je življenje.

V. BERGER PREDLOŽIL KONGRESU RESOLUCIJO ZA PODRŽAVJENJE ŽELEZNIC.

Če ne pride med železniškimi magnati in valušbenci do sporazuma, se lahko zgodí, da se vsahodne železniške proge podržavijo.

Kakor smo že zadnjič poročali, je sodr. Berger predložil kongresu resolucijo, potom katere se daje, ako bo v senatu in kongresu sprejeta in ako bi med železniškimi magnati in delavci ne prišlo do sporazuma, predsedniku Zed. držav pravica, da se vse vstočne železniške proge podržavijo, za gotovo odškodnino. Sodr. Berger je namreč mnenja, da bi vsled štrajka bilo prizadetih vsak dan 50 milijonov ljudi in država ima v tem slučaju popolno pravico podržaviti železnice.

Med drugim se ta značilna Bergerjeva resolucija glasi: 1. Ker so kurjači pedesetih vstočnih železnic — ki obsegajo 50.000 milj proge, kjer je vposlednih nađ 40.000 kurjačev in drugih delavcev, in nič manj nego 600.000 drugih, ki služijo dnevno 50 milijonom ljudi — izjavili, da gredo na štrajk, ako ne dobe zvišanje plače, kar bi pomenilo prenehaje celega prometa; 2. ker je to nov dokaz nezmožnosti železniškega obrata potom privatnih kompanij;

3. ker so sedanje železnice v najslabšem stanju in izmed vseh držav na svetu najmanj varne — kajti statistika kaže, da je bilo na amer. železnicah v letu 1912 ubitih 10.185 in poškodovanih 77.175. Številco usmrčenih in pohabljenih je bilo desetkrat večje nego ono v Angliji, Franciji ali Nemčiji, e razmere ste bodo pa na podlagi izvedencev še poslabšale, kajti kakor le ti trdijo, bi bilo treba, da se amer. železnice uredi, da bodo varne za javnost, najmanje 9 biljonov dolarjev. Toliko privatnega kapitala pa ni, da bi se to izvedlo;

5. državna regulacija in oskrba, kakor predpisuje zakon za meddržavno trgovino, se niso izkazali vspešnim, niti pravomočnim v izvajanju. Ker so železnice javne naprave, so vsled potrebe monopolnega značaja, vsled tega imamo izbirati le med privatnim monopolom, kjer so javne koristi podvržene profitu in dividendam, ali pa javnim monopolom, kjer so zapopadeni javni ali splošni interesi;

vsled tega bodi zaključeno, da v slučaju ako izbruhne na rečnih vstočnih železnicah štrajk, in bi izgledalo, da se zavleče en teden, ima natq predsednik Zed. držav moč, vzeti železnice z vsemi priveški, kakor proge, zemljišča, premokope, delavnice in druga posestva velikih javnih naprav in jih potom poštnega oddelka operirati, in da se takoj na to sprejmejo taki zakoni, ki bodo omogočili poseben oddelek za operacije železnic.

Dalje se sklène, da je dolžnost vlade Zed. držav, da operira železniški obrat na podlagi Burnega delavnika in da se da delavcem, zaposlenim v teh podjetjih dobra plača, ki naj bo v soglasju delavcev, zaposlenih v teh podjetjih.

Dalje se nalaga tajniku za trgovništvo in delo, da izdela proračun, ki naj izkazuje polno aktualno vrednost železnic, njihov zveze in vse premoženje, kar bi dalo podlago za odškodnino lastnikom železnic od strani Zed. držav. — Tajniku blagajnika se pa naloga, da izdela proračun vzdrževanja in uprave podržavljenih železnic, kakor tudi način dobave denarja na državne bonde, po najnižjih možgih obrestih.

"Podržavljenje železnic, uradnikov in drugih podjetij se je, kjer se je uvedlo in prakticiralo, povsod obneslo v prid splošnosti," pravil Berger.

"Švica je podržavila železnice vsled štrajka leta 1897 in od takrat ni o štrajku na železnicah ne duha ne sluha."

Človek, kateri nima ničesar, mu nihče ne more ničesar ukrasti. Zakaj se potem nekateri delavci boje socializma, ako pa ničesar zgubiti ne morejo.

ORIGINALNA NEUMNOST.

Eden najbolj barbarskih činov v civilizirani družbi je vojna. Vojni se ljudje, kateri popred niti niso poznali eden drugega — koljejo med seboj iz najmodernejšim morilnim orodjem. Ako bi v vojno hodili izključno le kapitalisti, ter se topli iz kapitalisti druge dežele, potem seveda bi bila vojna za nas brez pomena. Ampak stvar je drugačna. Kadar vsled kapitalističnih spletk, katere nastanejo vsled tega; ker se kapitalisti med seboj sprejo, kedo ga bode pograbil večji plen — izbruhne vojna, seveda ne gredo v klanje denarni in življenjski roparji. V vojno se enostavne pošlje mlade delavce, seveda pod separsko pretvezo, da je v nevarnosti domovina. Na stotisoče mladih krepkih delavcev koraka iz nasajenimi bajoneti in puškami najnovejšega tipa, proti izmišljenemu sovražniku.

Kedo pa je njihov sovražnik? Morda kapitalistični politični mešetarji, kateri so jih odtrgali od starišev, žene in dece? Kaj še. Po logiki kapitalističnih in meščanskih kreator so njihovi sovražniki preprosti delavci, iz katerimi so poored skupaj delali po rudnikih, cestah in tovarnah.

Ob izbruhu sedanje balkanske vojne je v Waukeganu, Ill. pri tlakovanju cest delalo mnogo Bolgarov, Srbov in Turkov. Med njimi je vladala najlepša sloga in prijaznost. Skupaj so stanovali; kuhali in jedli, po dnevu pa pri delu veselo kramljali med seboj. Bili so seveda vsi enaki sužnji kapitala, dasiravno se niso zavedali, da so vsi brez domovine.

Na enkrat na izbruhne vojna na Balkanu. Delavci, kateri so popred delali skupaj v lepej harmoniji so naenkrat postali sovražniki. Meščansko časopisje je v kilometro dolgih člankih ščuvalo jedno narodnost proti drugi, ter jokaje dokazovalo velikansko nevarnost, v kateri se nahaja "ljuba domovina". Nezavedni balkanski delavci, katere se z takimi frazami zelo lahko preslepi, so naenkrat popustili delo, ter se skupaj z enoistim vlakom odpeljali v Evropo, da si v vojni kod najhujši sovražniki, iz nasajenimi bajoneti in handžari stopijo nasproti.

Zakaj naj bi se delavci borili za interese tistih, kateri so jih popred pregnali z rojstne grude? Zakaj naj bi se prijatelji klali med seboj, doma pa plakale vdove in sirote? Da, vojna, iznajdba staroveških in modernih roparjev, je najhujša kuga za človeštvo. Najprvo nedolžne ljudi ubiti kot garčeve ose, ter jih za vedno pohabiti, potem jim pa obozovati rane in postavljati spomenike.

Lep vzgled, vzgled nesmiselnosti vojne se je odigral pred Skadrom zadnje dni. Skader je že sam na sebi naravna, povrh pa še iz modernimi zidovi in okopi utrjena trdnjava. Črnogorski kralj Nikolaj, ki ima v svojej kraljevini nekaj več prebivalcev, kolikor jih v Chicagi šteje ena warda, hoče imeti Skader in potem če pade vse prebivalstvo Črne Gore za blagor domovine. Črnogoreci so privlekli pred mesto veliko število topov, ter ga obstreljavajo noč in dan. V mestu je vsepolno ranjenecv, ker neprenehoma frée v mesto smrtonosne granate in šrapneli. Zmanjkalo je za ranjence obvez in zdravil. Esad paša, poveljnik trdnjave, je prosil za pomoč. Velikodušna črnogorska raljica Jelena je poslala v trdnjavo nove zdravnika in obveze za ranjene Turke. Tako torej. Najprvo delavce razmesariti in pobiti, za hrbtom pa pride iz nasprotnega tabora njegovo "veličanstvo". "o "milosti božji" kraljica Črne Gore iz obvezami, da se krutega sovražnika obveže.

Ako to ni norost, potem sploh ne vemo, kaj je norost.

Dol iz vojno!

Zgrešena pot unionizma.

Frank L. Morrison, tajnik "American Federation of Labor", je pred nedolгим časom izjavil, da bodo organizatorji te unije organizirali vseh 3.000.000 belih sužnjev, kateri se pečajo pri plavljih in velikanskih tovarnah, katere so lastnina "Steel Trusta."

Mi smo prijatelji vsake unije. Vemo pa tudi, da je "A. F. of L." starokopitna unija, katera potrebuje temeljite reorganizacije. Da je to resnica, nam dokazuje njen ponesečen načrt, organizirati ječlarske delavce. Ako bi stari oče Gompers, ki vedno mešetari ob volitvah z delavskimi glasovi, imel nekoliko več simpatij do delavcev, potem bi bila ta unija že davno v socialističnem taboru. Ampak ne le, da se članom te unije priporoča voliti kapitalistične kandidate, temveč tudi njena stara taktika na ekonomskem polju je preživela svojo dobo, ter potrebuje operacije. Stara Gompersova teorija — unionizma — mora prilagoditi duhu časa in razviti v industrielni unionizem.

Kako pa naj delavci vodijo uspešen štrajk do zmage, ako pa v tovarni, kjer izbruhne stavka, nekateri delajo a drugi pa štrajkajo? Mi nismo za to, da bi se pri unijah igrala izključno le politika. Res pa je, da morata korakati unionizem in socializem roka v roki, ako se hoče doseči trajnih uspehov. Vodje unij, kateri priporočajo voliti delavcem kapitalistične kandidate, zaslužijo ne samo, da se jih baene iz unije, temveč da se jih takoj pošlje v ječo za varno omrežje. Unij nimajo vse enakih ciljev, med njimi je ravno tak razloček, kakor med političnimi strankami ali jednotami. Zato je pa dolžnost vsakega unijskega delavca, da zasleduje smoter dotične unije kamor spada.

Pomen unije z zdravimi načeli ni samo boljša plača, temveč polna plača za delo, katerega delavec producira. Dolžnost vsakega unijskega delavca je, pri volitvah oddati svoj glas socialističnemu kandidatu. Kdor pa neće voliti socialistov, potem je pa za njega, kakor tudi za druge delavce boljše, ako ostane s svojim volilnim listkom doma za pečko.

Največja vrednost za kapitaliste je — delavska nezavednost.

Ako bi ne imeli socialistične stranke, potem bi meščanske stranke imele svobodno roko, ter bi ne hotele pripoznati nobenih reform. Sedaj pa ko jim te vođa v grlo, kradejo stavke iz soc. platforme.

Sedaj imamo novega predsednika, demokrata. Republikanski volilci z bojaznijo gledajo v bodočnost; demokratskim je všeč. Kapitalisti obeh strank si pa zadovoljno manejo roke. Načelne razlike med tema dvema strankama ni prav nobene, obe sta protiljudske in za interese kapitalistov. Kdor ne verjame, tisti se bode pod novo administracijo lahko prepričal.

Zakaj imamo tako dolg delavni čas, namreč od 8 do 16 ur na dan, ko je vendar dokazano, da lahko v 4. urah naredimo dovolj za naše potrebe? To je pač lahek odgovor. Namreč enostavno zato, da ni potreba delati različnim pridigarjem in kapitalistom.

Ameriški landlordje posedujejo na milijone akrov najboljše obdelane zemlje, dasiravno nikdar ne delajo na farmi. Delavci pa morajo znati fino stradati, da si prihranijo toliko, da si na starost kupijo en par akrov kakšne goščave ali pa močvirja.

Država je ljudstvo. Ljudstvo pa ni država.

V socialistični družbi bodedo mi lenuhe prisilili, da bodo morali delati v dobrobit cele družbe. V kapitalistični družbi pa lenuhi silijo nas, da bi mi delali za njihov profit.

Beseda "dividend" pride iz besede "divide", (razdeliti — "talenga") V socialistični družbi ne bilo nobene talenge. Deli se danes na debelo in sicer tako, da delavce vedno ta kratkega vleče.

Združene države so v preteklem letu exportirale v inozemstvo sto milijonov bušelnov pšenice. Naobratno je pa bilo lepo število odrasčenih, kakor tudi otrok, kateri so hodili lačni po ulicah. Kaj ne, jakó čudno! Zakaj tukajšnji delavci ne pokupijo pšenice, da ne bi sami in deca stradali.

Pariška Komuna.

UVOD.

Zopet se bliža 18. marec, zgodovinsko pomembni dan, dan vstajenja pariškega proletariata. Razredno zavedni proletariati širom sveta se s ponosom spominja dne, ko je pariški proletariati vstal kot en moč proti tiraniji in so ljudski oderuhi, tatovi, prostitutke in ministri bežali v Versailles. Nazadnjaki vseh narodov se trudijo, da bi oblatili junaka bore za komunjo. Podtikajo jim vsako vrstne pošte, katerih niso izvršili nikdar. Pošteni zgodovinarji družin narodov so opravljivec že zdavnaj potegnili krinko raz obraz in jih pokazali javnosti kot lažnjivece. V slovenski literaturi imamo izven člankov, ki so išli v delavskih listih, prav malo o komunji. Zato so slovenski nazadnjaki lahko poljubno lagali širšim ljudskim slojem o pariški komunji. Posebno po deželi niso drugega vedeli o komunji, kakor izmišljotine klerikalnih agitatorjev, katere so pripovedovali ljudstvu raz leco in na shodu o strašnih rdečkarjih, ki so se spuntali proti vladi. Seveda so grozodejstva, ki so jih izvršili vladni mameluki, previdno zamažali. Zato je sodrug France Milost, ki je predaval v Ljudskem odru v Trstu o pariški komunji, izvršil s svojim predavanjem delo, za katero mu je gotovo vsak prijatelj resnice, napredka in svobode iz srea hvaležen.

Predavanje sodr. Franceta Milost, ki dokazuje, da je temeljito preštudiral dogodke, ki so se vršili l. 1871 v Parizu, se glasi naslednje:

19. marca 1871 se je raznesla po Evropi vest, da je izbruhnila v Parizu revolucija. Listi so poročali, da je glavno francosko mesto v rokah najhujših puntarjev in rdečdarjev. V onih časih je pomembna beseda: putar, ručkar vse kaj drugega kot dandanes. Ijudje so si domišljali, da so najhujši roparji in bolji o dljudožreev in kani-balov. — Meščanstvo vsega sveta je pa ohranilo do imenovanih puntarjev in da pariškega komunističnega gibanja spomin zaničevanja in sovraštva. Vsa kapitalistična buržoazija je mednarodno združena v obsojanju pariške komunje. Znamenje to, da je bilo imenovano revolucionarno-komunistično gibanje delo proletarcev-nemaničev. Delavstvo bo pa hranilo na veke hvaležen spomin na to proletarsko gibanje, ki je bilo udušeno od meščanstva v klanju in v potokih drageocene delavske krvi. Trnjeva pot delavskega ljudstva je bila seveda mnogokrat poskropljena s proletarsko krvjo. Toda zgodovinski dogodek iz leta 1871, je brezdvomno važnejši od vseh ostalih važnih delavskih gibanj. Takrat so si delavci v zgodovini človeštva prvič osvojili vlado in vladali v svojo korist.

Revolucionarnega gibanja iz leta 1871. niso povzročili delavci in ga tudi ni nihče organiziral. Izbruhnila je revolucija sama kot posledica razmer, ki so jih ustvarili mogote. Vzrokov je seveda mnogo in različni so. Zapravljivost francoskih kraljev in plemenitašev je v srednjem veku povzročila med francoskim ljudstvom strašno bedo in glad. Kot naravna posledica te strašne bede je bila revolucija, ki je izbruhnila na dan leta 1789 in spravila ob glavo tudi tedanjega kralja Ludovika XVI. Ljudstvo, ki se je na tak način rešilo monarhije, ni znalo vladati. Napoleon je ljudstvo kaj kmalu zopet usuznil in se proglasil za francoskega cesarja. Pozneje je dobila Francoska kralja iz družine Orleanske Louisa Filipa. Revolucija iz leta 1848 je vrgla s prestola tudi tega Orleansca. Ko so leta 1848. obešali na Duanaju na cestno svetilko ministra grofa Latourja, je moral Louis Filip bežati skrivoma iz Francije, da si reši življenje. Francija je dobila znova republiko, ki je pa imela veliko skritih in odkritih sovražnikov. Napoleonova družina je uživala med ljudstvom še vedno velike simpatije. In kakorkoli je bilo res, da ni bil Napoleonov nečak, Napoleon III., niti senca svojega slavnega prednika, ga je 14. oktobra vendar izvolilo za predsednika republike. Ko je podkupil in si pridobil vplivne francoske može, pa pometal iz ječe in izgnal nasprotnike, se je dal oklicati za francoskega cesarja.

Med novim vladarjem in državnimi ustanovami ni pa bilo nikdar pravega soglasja. Napoleon III. sicer ni imel velikih sovražnikov, toda nesposobnost je uničila njega in njegovo cesarstvo. In čudno! Novo cesarstvo je poginilo baš tedaj, ko so si vsi domišljali, da je na vrhuncu svoje moči. Živo bitje je že smrdelo po mrliču. Nedoločeni čuti malkotentov se je bolj in bolj prijemal duhov in od vseh strani Francoske so se oglašali preroki in oznanjali polom. Zaupanje v vladasko sposobnost cesarjevo se izginjalo. Neuspeh njegove politike v Mehiki, kamor je poslal v smrt avstrojskega Maksimilijana, osamelost Francije v mednarodni politiki — vse je pomagalo, da se je širil strah in nezaupljivost. Francija se je zavleda, da cesarstvo nima moči, ki bi odgovarjali potrebam časa. Razkošen zapravljivec je bil imenovan za ministra notranjih zadev in Pariz je postal zbirališče elegantnih pustolovcev. Sami Bonapartisti so se čutili oslabljene. Bonapartist Rouher je leta 1866 napisal, da ima Francija sledeče tri ministre: 1. cesarjevega ministra, 2. cesaričinega ministra in tretji je uradni minister. Med akademijami, književnostjo in cesarstvom ni bilo sporazumljenja. Cesarstvo je sovražilo politiko v književnosti, francoska književnost je pa bila od nekdanj politična in politikujoča. Na pritisk od zgoraj se je pojavljala reakcija od spodaj.

Že leta 1857 so pokazali pariški volilci nezadovoljstva. Meščanstvo zahteva najpopolnejšo ustavo. Delavci so zahtevali ljudovlado ali republiko. Tedaj se je Napoleon ustrašil in napovedal nove volitve. Pa glej čudo! Od 8. milijonov volilcev se je izreklo 7.481.231 za cesarsko politiko. Nekaj mesecev po volitvah je pa ležalo cesarstvo v prahu uničeno. Težko je razumeti, kako je bil mogel padee cesarstva pri tako ogromnem številu volilcev, ki se je izreklo za republiko. Demokratski pisatelji in politiki trde, da se je pri volitvah sleparilo. Še vedno je tako, da pritrde volilci navadno onemu, ki volitve razpiše. Še nobeni vladi v Evropi niso dali pri volitvah nezaupnice. S puško bi se borili proti njej; pri volitvah se ne znajo odločiti. Cesarstvo je imelo na svoji strani le navidezno večino in gospodarske uspehe. Zakaj dobro je, ako se pove, da je Francija pod Napoleonom III. močno obogatela in obogatel je tuji cesar. Toda ne le doba gospodarskega napredka, bila je tudi doba pustolovcev in pustolovčin. Morninski vojvoda je prodal železniško progno Grand Central za 300 milijonov frankov. Ta železnica je pa bila le koncesija cesarjeva imenovanemu vojvodi. Avstralija in Kalifornija sta pošljali v Francijo cele reke zlata, ki se ga je razkošno zapravljalo in se ni nihče polžigal niti, da bi naredil račune. Od leta 1852 do 1860 ni mogoče izvedeti ničesar o državnih bilanci. Povsod konfuzija in nered. Dolgovi so pa na drugi strani naraščali. Krimska vojska je stala Francijo eno milijardo in 500 milijonov, ki so bili izposojeni. Da se zapravi tudi male prihranke Francozov, so se izdali državni papirji po 10 frankov. Za šole ni bilo denarja. Za militarizem se je pa potrošilo od 1852. do 1856. leta nič manj kot 10 milijard frankov, to je desetisoč milijonov.

Cesarstvo je bilo kulturni sovražno. Kmečke šole so zaprli in v ljudskih šolah ni bilo več niti pouka. Vsa pozornost in ves denar je bil namenjen militarizmu. In kakšni nazori so vladali pri tem. 38 odstotkov častnikov je bilo iz škole jezuitov. Vojaški stan je postal poklic za lene ljudi. Nekdanj slavna francoska armada se je pod Napoleonom III. pomehkužila. Postala je zbirališče lenuhov. Moštvo je bilo seveda vedno dobro. Toda manjkalo je vodja. Cesarstvo Napoleona III. je bila navadna diktatura visoke finanee. Nad Francijo je vladala borza potom cesarja in duhovništva. Deficit je naraščal strašno od dne do dne. Tudi brez vojne, se je bližala Francija s hitrim koraki polomu. V pokritje deficita bi se bili morali zvišati davki. Toda bogato meščanstvo in aristokracija ni hotela o tem ničesar slišati. Napoleon III. je bil niča v politiki in v vojni. Negoto-

vost in nestalnost sta bili njegovi glavni svojstvi. O njem se trdi, da je razumeval dovolj, da je odpuščal, premalo, da bi bil vladal.

Tako je prišlo polagoma leto 1870., ko je Bismarek organiziral federacijo nemških držav in provocal Francijo, da se je spustila v vojno. Vojna iz leta 1870 se ni dala preprečiti, ker jo je hotel imeti Bismarek sam. Nemci so bili dobro pripravljeni, pri Francozih je pa bilo vse narobe. Nemci so Francoze že potlačili, ko so se jeli ti šele pripravljati na vojno. Po dveh nesrečnih bitkah so udri Nemci v Francijo. Napoleon III. je bil od Nemcev ohkoljen in se je moral po strašni bitki vdati. Z Napoleonom III. so napravili Nemci že 90.000 jetnikov. Na drugi strani se je pa vdal general Bazaine v trdnjavi Metz s 170.000 možni posadke. Nemška armada je prodrla do Pariza. Cesar Napoleon je bežal na Angleško in tam umrl. Francoska politična hegemonija nad Evropo, ki je trajala nad 70 let, je bila zlomljena.

Sedemdeset let trajajoča francoska politična hegemonija v Evropi je bila zlomljena. Z njo je padlo tudi francosko cesarstvo, upamo — za vedno. In med tem, ko je po Franciji kar mrgolelo nemških vojakov, ki so se stali pred Parizom, se je v Parizu samem sestavila nova vlada. To vlado so dobili v roke ljudje, ki so bili slabši od Napoleona. Že pred začetkom vojne je izdala pariška internacionala oklice na delavce, v katerem je odločno protestirala zoper vojno. Temu oklicu so odgovorili nemški socialisti naravno v socialističnem duhu. (Predavatelj je prečital oba oklice, lepa spomenika prvih početkov socialističnega gibanja; prečital je tudi protest nemških socialistov zoper aneksijo francoske Alzacije-Lorene.) Nemški general Vogel von Falkenstein je dal aretirati takoj, ko je bil izdan protest zoper aneksijo Alzacije-Lorene, vse člane nemške socialistične eksekutive. Bebel in Liebknecht sta bila obsojena zaradi malega manifesta kot veleizdajca vsak na dve leti ječe, ki sta jo prestala v gradu Hubersberg.

Prusi so prodirali neprenehoma proti Parizu. V Parizu je vladala splošna zmedenost. Vsi stanovi, ki so bili v času cesarstva enostavno zaslužjeni, so dobili sedaj prosto roko. Vsak je skušal uveljaviti svoje ideje, svoje nazore. Pariz je bil na predvečer velike socialne krize.

Kmalu po padeu cesarstva se je doigrala v Parizu strašno tragedija pariške komunje. Skrivnostna sila revolucije je že leta 1797 potisnila v ospredje za trenutok delavski stan. Delavstvo pariško je bilo od nekdanj republikanskih nazorov. To je potrdil tudi Carbon, ki je slovel za najboljšega spoznavalca pariškega ljudstva, češ, da se imamo zahvaliti onemu delu delavcev, ki so resnično inteligentni, ki se venomer bavijo s plošnimi vprašanji in ki neprenehoma zahtevajo demokratske reforme, ako je bilo cesarstvo že prisiljeno dati delavcem gotove koncesije. Ta sloj delavcev je bil republikanski, socialističen in iz tega sloja so prišli tudi voditelji pariške komunje in člani prve delavske vlade na svetu. Proti temu sloju delavcev se je bojevalo že cesarstvo, združeno z meščanstvom. Ti delavci so započeli socialistično gibanje in temu gibanju je bil napovedan boj. Uradni, vladi in meščanstvu vdani učenjaki so pridigali delavstvu poslušnost. Ceriber, ki je slovel kot učen ekonomist, je v reviji "Journal des economistes" napisal, da ni vreden socializem kot abstraktna teorija niti te časti, da se govori o njem resno. Najslavnejši tedanji ekonom Louis Reibaud je pa dejal, da je socializem umrl in vsaka beseda o njem, da bi bila kakor nagrobna. Internacionala socialističnih delavcev pa je bila šele ustanovljena in ni imela še nobenega vpliva. Vlada jih je preganjala, dobro vedo, da so ji najnevarnejši.

Ko se je raznesla v Parizu vest o strašnem porazu Francozov pri Sedanu, je bil Pariz takoj v revoluciji. Ljudstvo je demonstriralo in vdrlo v parlament. Tedaj je stopil republikanec Leon Gambetta na oder in dejal: Meščanje! Domovina je v nevarnosti; izvoljeni smo po splošni volilni pravici in izjavljamo spečano, da sta cesar Ludovik Bonaparte in njegova dinastija nehali vladati na Francoskem! Tak potem so se podali poslanci v "Hotel della Ville", kjer so sklenili diktaturo in razpustili parlament. Gambetta je organiziral obrambo Pariza pred Nemci. Šel je na deželo in organiziral novo 1.200.000 mož broječo armado. Ni pa mogel najti enega samega vojskovodje, ki bi bil v stanu pridobiti Franciji zmago na bojnem polju. Povsod so bili Francozi premagani, povsod so se morali umikati. Tretjina Francoske je bila že v rokah Prusov. Le Pariz se je še branil hrabro mesec in mesec. Prusi, ki so si domišljali, da se vda Pariz takoj, so si bili po težkih bitkah pridobili le par manj vrednih utrd in pa sprednjih okopov. Ko je prišla v Pariz vest o padeu trdnjave Metz, da je general Bazaine ušel v Belgijo, prodavši Prusom 170.000 mož, je bilo takoj vse ljudstvo na ulici in zahtevalo, naj se vojna nadaljuje. Toda nova vlada je že naložila Thiersu, naj sklene v Prusiji premirje. Thiers je bil mož žalostnega spomina. Bil je lopov in ostal bo v zgodovini poznan kot najbesnejši morilec ljudstva. Premirje je bilo sklenjeno. Cesar niso zmogli Prusi, je storila vlada. Prusi niso mogli premagati Pariza. V premirju so zahtevali, da se dovoli pruskim četam korakati po 13 glavnih pariških ulicah. Ampak pariška garda ali narodna bramba je poskrbela, da je bil pohod pruskih čet po Parizu bolj sramoten, kakor da bi se bili vrnili Prusi premagani domov. Po ulicah, koder so korakale pruske čete, ni bilo žive duše. Prodajalne so bile zaprte. Na vseh vratih so visele tablice z napisom: "Narodno žalovanje". Spomeniki so bili zaviti v črne pajčolone. Na vogalih ulic so bili postavljeni sanitetni vojaki, kakor da bi branili mesto pred kugo. Prusi, ki niso bili v stanu premagati Pariza, ki ga je branilo ljudstvo, so s svojim pohodom insultirali prebivalstvo. Atila ni storil tega nad Rimom. Osrednji odbor narodne brambe je poskrbel, da se je spremenil pruski triumf v sramoto. Ko je pariško ljudstvo izvedelo, da pridejo Prusi z vladnim dovoljenjem v mesto, se je ljudstvo zbal, da mu Prusi vzamejo 227 topov in 7 mitraljez, ki jih je samo nakupilo. Topove in mitraljeze je prebivalstvo utrdilo z okopi v okrajih Montmatre, Belevill in Ornan. Oni dan je tudi sklenil parlament, ki je bil izvoljen za časa premirja in ki je sestojal iz 400 monarhistov in 200 republikancev — pravijo, da so pruski vojaki celo agitirali za monarhiste — sklenil s Prusi mir, prepustil pruski, deželi Alzacijo-Loreno ter obvezal Francijo plačati 5 milijona frankov vojne odškodnine.

17. marca 1871 je hotel Thiers vzeti Parizanom imenovane topove. To je bilo ljudstvu preveč. Izbruhnila je zopet revolucija. Na večer tistega dne je vlada zbežala iz Pariza in na vseh javnih poslopih kakor tudi na kraljevi in vladni palači je zaplapolala rdeča zastava, zastava svobode in bratstva. Revolucionarji so imeli v rokah 160.000 obožanih mož, 800 topov in najboljšo utrdbo okolo Pariza. Vlada pa, ki je zbežala v Versailles dve uri od Pariza, je imela na razpolago le 6000 mož redne vojske. Revolucionarji so imeli v svojih rokah tudi francosko banko, ki je imela v svojih blagajnah še tri milijarde in 500 milijonov frankov. S tem denarjem, ki ga vlada ni utegnla odnesti, bi bili kupili revolucionarji lahko polovico Francije.

Vlada, ki je zbežala v Versailles, je bila tista, ki je zavladala 4. septembra 1870 po padeu Napoleona in njegove dinastije. Člani te vlade so bili zelo sumljivi subjekti. Tajnik pariške internacionale je pisal o tej vladi londonski internacionali sledeče: "Kmalu po sklenjenem premirju s Prusi je dokazal Milliére, zastopnik narodne skupščine, ustreljen na ukaz ministra Faure, da je živel minister Faure v konkubinatu z ženo bogatega princeja in si na nepošten način prilastil princovo ime, ki je znašalo 300.000 frankov. Na te obtožbe ni odgovorni Faure ničesar. Prvič je Faure s svojim življenju moral molčati. Po zmagi pariške revolucije je Faure povzdignil lopova Picarda in Taberferja, ki sta bila obsojena že pod cesarstvom zaradi sleparije, v najvišje državne službe. Picard je postal član vlade in se sam imenoval za finančnega ministra že ob času prvega obleganja.

Ta Picard je bil brat nekega Arturja Picarda, ki je ukradel na pariški borzi 200.000 frankov. To je bilo uradno potrjeno. Tega ugodnega brata je imenoval brat minister za glavnega urednika uradnemu listu "Prosti Volilci". Za časa prvega pariškega obleganja in gladi pariškega prebivalstva. Vsi ti ministri so komaj čakali, da bodo smeli uganjati nečedne reči v imenu vlade. In ko so svoje nečedne ideje uresničili, so hoteli razdejeti Pariz v imenu vlade, da se ne bi razvedele njihove lopovščine. Tako ljudi je Bismarek rabil. Kmalu se je pa pokazalo, da je bil inspirator te vlade zloglasni Thiers, ki je pozneje postal njen vodja."

Thiers, mali možiček, je bil že pol stoletja nekaj bog pariške bužvazije. Bil je najvernejši zastopnik intelektualne meščanske koropecije. Preden je postal državnik, je poskušal biti zgodovinar in pokazal je, da zna prav nesramno lagati. Njegov životopis je žalostno poročilo vseh nesreč, ki jih je pretrpela Francija za časa njegovega vladanja. Še republikanec pred letom 1830. se je kasneje vsilil k vladi pod kraljem Louisom Filipom in je takrat izdal svojega protektorja Lafita republikanecem. Da si pridobi naklonjenost kralja, je organiziral demonstracije proti duhovništvu in je potem oropal cerkve ip nadškofijsko palačo. Postal je minister ovadah. Masakriral je republikanec in izdal zakone zoper tiskano in koalicijsko svobodo. Leta 1840. je utrdil Pariz. Ko so ga zato republikanci napadali, je odgovoril: Kaj vas je strah utrdbe? Vlada, ki bi hotela streljati iz trdnjav na Pariz, bi bila nemogoča prej in po zmagi. In zgodilo se je, da je ravno on prodal utrdbe Prusom in pozneje sam streljal na glavno francosko mesto. Ko je neapeljski kralj bombardiral svoja mesta, je bil hudo jezen. 18 mesecev kasneje je bil sam pristaš Napoleona III., ko so francoske čete bombardirale Rim in ga hotele vzeti združenim Italijanom, da ga oddajo papežu Piju IX. Najprej je bil republikanec najradikalnejše vrste. Ko je padel Guizot, je mislil, da postane on gospod Francije. Ker se mu te sanje niso uresničile, je postal rojalist. Postal je privrženec cesarstva in je bil prvi, ki je dolžil republikanec, da so oni krivi, ako se ni osnovala republika. Thiers je kriv vseh infamij v dobi drugega cesarstva od bombardiranja Rima pa do vojne s Prusko. Njegova zunanja politika je donesla Franciji največje sramote.

In ta sodruga je zbežala v Versailles, ko je v Parizu izbruhnil puht. Vsi ti ministri so si hoteli osvojiti Pariz in ga ugonobiti. In ti čedni ministri so kasneje pripovedovali, da so komunisti pržigale in morile.

(Konec prihodnjic.)

Tarif najbolj skrbi tiste, kateri nupajo ničesar za prodati.

Človek, kateri nima nič denarja, je reven. Človek, kateri nima nič drugega, kakor denar, je pa zopet reven.

Male tatove oplašči zakon. Veliki tatovi se ne boje zakonov. Oplašiti jih zamore le — socializem.

Vsaka stvar se je, že podražala razen — poštinih znamk. Poštne znamke imajo vedno eno ceno. Zakaj?

Današnji sistem so naredili kapitalisti, zato je dober za kapitaliste. Socialistični sistem bodo naredili delavci, zato bo dober za delavce.

Da, ženske se lahko nauče od moč voliti. Hodile pa bodo v slabo šolo, ako se bodo učile od tistih moč, kateri glasujejo za kapitalistične kandidate.

Paketna pošta (Parcel Post) posluje že od novega leta. Ali je v tem času paketna pošta že uničila kakšno družinsko vez ali vero? In paketna pošta je vendar kolikor toliko socializirana na prava.

Demokratje so že en teden na krmilu, toda trusti še vsi živijo. Mi čakamo in gledamo in poslušamo, kedaj zažvižga krvava Bryanova sekira nad glavami "prokletih" trustov..

"Vsak človek najde srečo, če jo išče." pravijo plitvi modrijani. Hm! Sreča se mi morda reži kje v Alaski, Californiji ali v Avstraliji, toda kako za vraga jo bom iskal, če pa nimam za železniški listek?!

Naj reče kdor kaj hoče — otroci so največji sabotisti in direktakcionisti, toda za vsak čin sabotaže je otrok navadno krepko našeskan. Kaj pa je storiti z odraslimi in postarnimi otroci, ki sabotažo le priporočajo?

Socialisti se borijo za gospodarsko neodvisnost žena. Kadar bode žena gospodarsko neodvisna, si bode lahko izbrala moža, kakor ji bode narekovalo sree in ljubezen. V sedanjej mizeriji mora deklica gledati, da vjame mladeniča, kateri ima kaj pod palecem, ali vsaj dobro službo. Le malo je zakonov iz ljubezni. Kakor vse ta drupo, tako je tudi zakon danes "business". Le malo je idealnih, dosti pa nesrečnih zakonov.

LOXOL
PAIN-EXPELLER
ALCOHOL 40%
FAIRBANKS & CO
NEW YORK

Pristni Pain-Expeller morete z najboljšim uspehom rabiti tudi kot notranje zdravilo. Vzemite 4 kapljice v polnem kozarcu vode.

* Ferdinand Hanusch:

SVETI ANTON.

Zunaj vasi, ob vznožju hriba, v senci dveh dolgovetnatih lip, je stal sv. Anton.

Oko umetnika, ki je iz robatega kamna izklesal svetnika, je morda pred mnogimi in mnogimi leti ponosno in zadovoljivo počivalo na bellem marmorju. Mogoče mu je bilo celo hudo, ko je moral svoje delo prodajati za uboren denar in se ločiti od njega. Če bi ga mogel sedaj videti — gotovo bi bil drugačnih misli. Kako ubog je stal sedaj na meter visokem podstavku. Bil je vreden vsega usmiljenja. Od starosti sivi kamen je porastel mah, prsti na rokah in nogah so izgubili, nos in ušesa so bila odbita, razentega je zijala razpoka po sredini telesa. Oči so mu pa najbrž iztekli, da je dvoje črnih votlin strmelo na kolo-voznno pot. Razmršeni vene in davno ovenelih cvetic, ki mu ga je obesila verna duša okoli vrata, ni mogel izbrisati vtiska, da je tudi najsvetejši svetnik podložen zakonom narave, da tudi on ni ustvarjen za večnost.

Viharna jesenska dne je prišel iz vasi star, belolas možiček. Veter je žvižgal okoli njega in se igral z njegovo dolgo, srebrnoblado brado. Zatopljen v misli, zroč v tla, je počasi prihajal po cesti. Od časa do časa je starec postal, se še krepkeje oprl na palico, odprl usta in lovil sapo. Ko je prišel do svetnika, se je pred njim ustavil, nekaj časa vanj strmel s svojimi vodeni očmi, potem pa sedel na lesené stopnice pred podstavkom. "O, ko bi že mogel umreti!" je bilo zdihoval in žalosten gledal svojo beraško malho, najtežje breme, ki so ga kdaj nosile njegove rame.

"O, ko bi že kmalu mogel umreti!" je zajekal mrtvaški glas zadaj za njim.

Berač se je ves preplašen ozrl, a razen svetnika ni opazil ničesar. Mrtvaški glas je nadaljeval: "Oba nimava ničesar iskati na tem svetu. Ti si kot betežen starec ne moreš več služiti vsakdanjega kruha in si le v nadlego tujim ljudem. Mene so pa pustili tako propasti, da se eni ob pogledu name z gnusom obrnejo proč, drugi pa zbijajo slabe šale nad mojo klaverno zunanostjo. Vse to je bilo nekaj drugače. Ko so me bili postavili tu sem kot simbol čistosti, ko se je moja bela obleka zrcalila v solnčni svetlobi in žarko blestela v mesečnem soju, tedaj so prišli, da so me izkoristili kot svojega priprošnika pri Bogu. Če je deklica čutila, da ne bo mogla sama ostati, tedaj je prišla na skrivnem iz vasi, pokleknila k mojim nogam, sklenila roke in me goreče prosila za pomoč — za moža. O, kakšne oči so takrat zrlle v moje blede obličje! Mnogokrat mi je bilo tako čudno pri sreči in s silo sem se moral spomniti, da sem svetnik.

Namesto da bi šli po živino-zdravnika, so prihajali kmetje k meni po pomoč, ako jim je zbolel konj, krava ali prašič, če je zbolel otrok, tedaj je pokleknila mati pred menoj, da si je prihranila stroške za zdravnika; kadar je nesla stara ženica poslednji krajček v loterijo, tedaj me je prosila za terno; ako mlada žena ni mogla dočakati materinega veselja, tedaj naj bi jaz preskrbel takojšnji porod, če bi imela biti zaradi suše slaba letina, tedaj so vrisle cele procesije in me prosile za dež, ako je pa nekaj časa deževalo, tedaj so pa zopet zahtevali lepo vreme. Sleherni kmet, ki je šel tod mimo, se je spoštljivo prekrizal: če je prišel utrujen popotnik, se je odkril."

Svetnik je molčal. Berač je zamisljen zrl predse. Močan sunek vetra je stresel prepreli marmor in razpoka v svetnikovem telesu se je povečala.

"Dandanes je vse drugače", je po kratkem odmoru nadaljeval svetnik. "Dekleta si znajo brez mojega posredovanja dobiti moža in omožene ženske so vesele, če jih Bog obvaruje pred otroškim blagoslovom. Kmetje govore o meni, da nič ne razumem o vremenu, in kar se tiče zdraviljenja boleznij pri ljudeh in živalih, nisem zdržal hitrega koraka, s katerim je napredovala znanost! In tako sem sedaj tarča vsega zasmehovanja in zapuščen od vsega sveta. Noben kmet se več ne prekrizava pred mano in popotnik gre mimo,

kakor da mu je kloбок prirastel na glavi. Ljudje so se zelo spremeni — jaz jih ne razumem več —; da bi le mogel kmalu umreti!"

"Oh, ko bi se le mogel kmalu posloviti od te žalostne doline!" je zastokal berač in gledal mu je klonila na sopeča prsa.

Silen sunek vetra je planil v široko dolinico. Velje lip so pokale in udarjale druga ob drugo, evljenje in škripanje je bilo povsod, v zraku in na zemlji. Svetnik se je zazibal, razpok se je povečala, v votlini bodnemjem je telebnil na tla in dočkal pod razvaline starega berača.

Vihar je divjal nad ostanki obeh, ki sta bila sita življenja.

PRVI ŽARKI.

Lzvirna povest iz življenja ameriških Slovencev.

(Spisal Fr. Novak, Milwaukee.)

Poznal sem obadva. Njega močnega ponosnega. Srečaval sem ga, ko je hodil zvečer skrivaj čakati svoje ljubice v mali vrt, kjer so ga zakrivala mogoče lipe s svojimi širokimi vejami. Bil je vedno vesel. Pozno v noč, ko sem strmel sanjaje v zvezdnato nebo, sem slišal njegovo vriskanje in njegovo pesem:

Kaj bi te vprašal, dekle Ti kje si dobila te oči. — — — Takšno ima sladko moč, gledal bi vanje dan in noč. Gledal bi vanje noč in dan, Tvoje lepote ves pijan — — — Bili smo prijatelji. Prinašal sem mu pozdrave od nje in mala pisemca. Sam sem vedel za njuno ljubezen. Zaupala sta mi vse. In tako sem tudi, videl, ko je padla na njiju ljubezen črna senca. Ko je prišlo to, kar pride vselej med nas, ki živimo pod jarmom.

Nekoč, krasen poleten večer je bil, ko sem ji prinesel pismo od njega. Prijela me je za roko in naslonivši glavo na moje prsi je zaplakala. In potem mi je pripovedovala tisto, za kar sem vedel, da pride.

"Vidiš prijatelj, vse je preč. Oče ve vse. Proklinjal je: Ti in ta berač. Ali te ni sram? In sedaj ga ne smem več videti, na vsak korak pazijo, ki ga naredim."

Ti si dober, kaj ne, da boš pomagati? Stiskala mi je roki in me gledala s prosečim pogledom svojih krasnih oči. In on ni več pel in vriskal. "V Ameriko pojdem, pa je in potem pride za mano še ona. Tam pa ne bom berač!" Stegnil je močni roki in na njegovem lepem obrazu je bil ponos.

Nekaj mesecev pozneje je odhajal. Listje je pričelo odpadati od dreves, vsa dolina je zagrnila z žalostno jesensko obleko. Nebo je bilo oblačno; iz daljave pa se je razlegalo krokanje vran. Reka je šumela, po njeni gladini je drčal splav, mimo nas, ko smo stali na samotni poti in se poslavljali. V njenih očeh ni bilo solz, tiho je govorila in strmela nekam v daljavo. "Ne boj se, nihče mi ne ubrani priti za teboj. Moje srce poteptati nima tudi oče pravice. Ponosen je, da je lesni trgovec. In tebe, Vaš vse imenuje berače; a mene že sedaj prodaja bedastemu bahaču. Ker mu ne more plačati dolga. Izprosil se mi čas za pomislek, in do takrat bom že mogla za teboj."

Ločili smo se. On je odšel proti obljudeni deželi in midva sva se vračala skozi izvenele travnike proti domu. Še le ko je on izginil za ovinkom, je zaplakala, tako obupno, da sem vztrepetal. Mogoče, da je že začutila ono grozno, kar je pozneje prišlo. —

V črni prašni ulici je stanoval, v majhni, viseči bajti. Na zama-zanih oknih so visela stara raz-trzana zagrinjala. Okrog in o-krog se je vzdigoval črn dim pomešan z oblaki prahu, ki ga je vzdigoval leden veter. Temna poslopja velikanskih tovarn so obdajala od vseh strani ulico, vmes pa so se pomikali noč in dan tovorni vlaki. Neštevilni parni stroji so premikali težke vozove, ki so z groznim ropotom treskali eden od drugega. Vmes se je raz-legalo tuljenje parnih piščal in rjojenje živine, katero so peljali v bližnjo klavnico. In vsa ta gro-zna godba ni mirovala nitj trenutek. Videlo se je, kakor bi se ves svet tam okoli zbesnel. Sa-

motno drevo, napol suho, ki je stalo tam pred hišo, kjer je stanoval Ivan, je žalostno stresalo svoje veje. Bil je žalosten pogled na ta ostanek iz onih nedavnih dni, ko je Indijane, prost pono-sen, hodil po teh krajih. A sedaj je on pregnan; in pregnana je ona prostost, ki je obdajala rde-če prebivalce nekdanjih šumečih gozdov, ki so se dvigali na mestu, kjer sedaj stoji črna poslopja. Prišel je beli človek, iztrebil je gozd in začel postavljati stavbe vedno večje, vedno bolj grozeče in črne. In potem jih je prišlo več. Bledi, vpognjeni, s solzami v očeh. Prišli so iz daljnih kra-jev, z upanjem v srečo in so izgin-jali za temi črnimi zidovi.

Potem so postajali še bledejši in upanje jim je zginilo iz sre. Začeli so padati, eden za drugim in zopet so prišli novi, zdravi in krepki, bolelni in slabi, vedno več jih je bilo, in črna poslopja so rastle, tla pa je močila njih kri in njih solze.

Tako sem prišel sem. Našel sem Ivana, bil je bled in oko se mu ni več svetilo. Izročil sem mu pozdrav od njegove Lenke in sedaj je postal še bledejši. In ona je še vedno tako ostala, zvesta in dobra? "A jaz". Zaplaka! je kot otrok.

In potem sem videl vse, kako je bilo, počasi, a gotovo me je vo-dila stopinja v peklo; in videl sem jih, vse one, ki so uničeni popadali na pot in močili zemljo s svojo krvjo.

Stal je Ivan pred tovarno, mo-čan in silen in smejal se je. Po-tem ga je peljal nekdo mimo ro-potajočih strojev globoko doli v temen smrdčev prostor. Od začet-ka se mu je zmedlo pred očmi. Neštevilni stroji, veliki prostori in truma bledih begajočih mož, nepopisen ropot, kratka in ostrá povelja, vse ga je zbegalo, o-mamilo. Šele ko je pristopil znanec k njemu in ga drže za roko odve-del v kot in mu valem zmenjati obleko, se je zavedel in postalo mu je tesno. "Le korajžo Ivan, samo prvi dan je hudo. Bo že šlo; pazi in hitro delaj, ali si jih vidiš zunaj vsi beračijo za delo. En dolar na dan gospod, prosim en dolar. Ja, srečen si Ivan, dan si dobil. (Tako) tukaj poprimi. Ne, drugač, pazi no, vraga nerō-den si pa že; lejga že gleda, če pride sem, si kar zopet zunaj. Dobro tako, sreča, da si močan." Četr ure pozneje je bil Ivan mo-ker od potu in od vode. Težke mokre kože s pmo razjedle roke. Obrisal bi si rad potno čelo, a se je bal. Ko je dve uri pozneje parna piščal naznanjala, da je desetminutni odmor, je pogledal okrog sebe in se opotekel kot pi-jan. Jesti ni mogel. Opoldne so mu prinesli piva veliko plehasto posodo. In ko je kmalu po hla-stno zavžitem kosilu vstal, čutil se je močnejšega, in krepkeje je zgrabil za kup smrdečih kož. Prijatelj se mu je nasmejal: "ja, ja, pivo to da moč". Ivan je po-stal veselejši. Nekako čudno mu je bilo v glavi. Jasno misliti ni mogel. In ko je zvečer odhajal domu, je rekel tovarišu: "Kar vrti se vse okoli, to pivo je mo-čno." On pa se je samo smejal.

Tako je teklo Ivanovo življen-je od tistega dne. Prišli so v tem-no smrdčeo hišo vsaki večer eden za drugim, vsi molče; umivali se po vrsti in molče sedli k večerji. Pili so iz nečistih plehastih po-sod pivo in potem se je prišel go-ovor. Žalostni obrazi so se zjas-nili, in majhna suha gospodinja z razmrženimi lasmi, v nesnažni stari obleki, je letala ven in do-našala pivo, zmerjala moža in po-tem začela pripovedovati o de-narju in razlagati dnevne dogod-ke v naselbin. Tako je teklo živ-ljenje v teh črnih kočah. Ivan je sedel tiho s svojim hrepenenjem v srečo in sanjah. Moč in odloč-nost mu je ginila. Videl je čimda-lje temnejšo bodočnost pred sa-bo. A delal je, kmalu je postal nekako mrtev. Vstajal je in be-gal na delo in utrujen do smrti se vračal. Dan na dan vedno jedna-komerno. Pozabil je, da sije soln-ce nanj; hodil je s sklonjeno glavo in se ni upal ozreti v svetelbo nad za seboj, ker mu je vzbujala spomine na one svetle dni —

Postal je en del tega gi-gantnega stroja, ki se je gibal z vsemi svojimi živimi bitji vedno enakomerno dan na dan. Črna truma rjed tovarno je

naraščala vsaki dan; v deželi svo-bode nastala je kriza. Dežela le-pa, bogata, postala je naenkrat pekel lakote in obupa. Za visoki-mi močnimi zidovi je sicer ležalo nakopičeno vse neizmerno bo-gastvo. Kruha, blaga v izobilju. A ceste so bile prenapolnjene z lačnimi. Pred tovarno, kjer je de-lal Ivan, so postajali vedno glas-nejši klici: gospod en dolar. Mnō-žica se je prerivala in pretepala. "Pes pojdi nazaj v tvojo deželo svinjakov, kaj iščeš tu"; klicali so domačini, med prošnje sestra-danih, ki so tukaj videli padati svoje upe v nič. Po dolgem ča-kanju so odšli s sklonjeno glavo. Šli so iskat žganja.

In nekega dne se jim je pri-družil Ivan. Ko je prišel domu odpuščen je pisal Lenki: "Tako ljubica, pozabi name. Trpel sem; skoro sem poginil v tem peklu, a glej, nič nisem priboril. Bolan sem in slab. Kdaj spet dobim delo, ne vem, morda čez tri mese-ce, morda čez eno leto in potem? Plačeval bom dolgove in kdaj bo dovolj za te? Lepa si, mlada, lahko si srečna. Jaz pa sem zdaj podrtija; ko bi me videla Ti. Ni ti misliti ne morem več. Poprej sem tihoma pel ono mojo pesem o tvojih krasnih očeh, a sedaj sem že skoro to pozabil." — Tako je pisal in niti solze ni potočil, go-spodinja pa mu je prinesla pivo in žganje.

Prišli so tovariši in ga klicali: "kaj se boš čemeril; pojdi z na-mi pa je, mi smo že tudi bili brez dela, pa smo pili in peli, kaj ho-češ?" In šli so v gostilno k Mu-hiču.

Debel je bil mister Muhič, tež-ka zlata veriga je visela na bel-lem telovniku. Za točilno mizo je stal široko razkoračen, kadil de-bele smotke in govoril le z naj-boljšimi gosti. Nizka soba je bila napolnjena gostov. Urno so teka-la dekleta sem in tja. Njih bele jope so se svetile; v visoko pod-loženih laseh so nosile rdeče cvet-lice.

V kotu je sedel godec, bled fant, godel je na harmoniko skoro nprenehoma, oči je imel napol-zaprte in skozi dim in prah, ki se je valil po smrdčem vročem prostoru, je gledal kakor v sanjah, in mislil na svojo ljubico daleč tam za morjem. Harmonika je pelá sedaj veselo, sedaj otožno in po mali tesni sobi so se vrteli gosti; objemali so dekleta straš-tno in vpili: oj, juhu. Po gostilni so stali v gručah moški stari in mladi držali so se okrog vratu in peli, žalostno zategnjeno: Oj ljubica ti moja — — — Ivanovi tovariši so naročili piva in žgan-ja, potem so pričeli peti in plesa-ti. Vedno so prihajali novi gost-je. Hrušč je naraščal. Vseh se je polotila neka omotica.

Tudi Ivan je pil, dobro mu je delo to vrenje, začel je pozabljati na svojo bolelost. Potem je šel plesati. Zjutraj se je vračal domu. Gospodinja ga je pozdravila z gr-dim pogledom. On ji je položil tež-ko roko na ramo in jecljaje govo-ril: "Kaj ste huda stara? Malo vesel sem bil. Lepo je to, človek se malo zavrti in postane vesel in pozabi. Kaj to? Mladi smo in ve-seli moramo biti. In ljubico imam velika je in močna in rekla je, da sem fant in pol. Mar nisem?"

Delo, delo te naj skrbi, mrha gr-da, pa ne pijaka. Pojdi spat in ti-ho mi bodi, ne vpij, nisi sam, pa sram te bodi. Jezus, jezus, kakki te lički so, ali ni škoda denarja." Tarnala je še naprej ali Ivan je že zaspal obleden. Tako je prišlo, da je kmalu potem Lenka čitala pismo; od tuje roke je prišlo iz hiše, kjer je Ivan stanoval.

Škoda je zate; je pisal sosedov, ki je bil eno leto tam. Ivan pije in ne dela in babo ima, tako da ima sedem sto dolarjev in jo bo vzal.

Pisala mu je s trepetajočo roko: Ali si že pozabil vse? Koliko mo-ran jaz tu trpeti. In ti se tako ob-našaš. Oče sili, da mora biti po Veliki noči svatba in on stoji ved-no pri nas in sili v me. Prosim, sem že za denar sorodnike a ga ne do-bim. In tako sem prepuščena sa-ma sebi."

Ivan je klel onega, ki stoji ved-no pri njej in pisal pismo, ki jo je žalilo in na to ni dobil odgovo-ra. Sosedov je pisal potem, da de-la Ivan na starem mestu zopet in da bo vzal Jero, ki ima sedem sto. Ivan je delal; njegove močne roke so izpodrinile drugega sla-bejšega. Stali so pri Muhiču in pi-

ADVERTISEMENT

Avstr. Slovensko

Ustanovljeno 16. januarja 1892.

Bol. Pod. Društvo

Inkorporirano 24. februarja 1893 v delavi Kansas.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MARTIN OBERŽAN, Box 72, Mineral, Kans.
Podpreds.: FRANK AUGUSTIN, Box 360, W. Mineral, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245., Mulberry, Kans.
Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Fróntenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURSE, Box 357, W. Mineral, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.
MARTIN KOČMAN, Box 482, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, Woodward, Iowa.
JAKOB MLAKAR, Box 320, W. Mineral, Kans.
JOHN ERŽEN, Jenny Lind, Ark., Box 47.

Sprejemna pristojbina od 16. do 40. leta znaša samo edeu Dolar. Vs. dopisi se naj blagovolijo pošiljati, gl. tajniku. Vse denarne pošiljatve pa gl. blagajniku.

li fino drago pivo. Veliko jih je bilo, ki so stali okrog suhega pi-janega Poljaka in ga nazivali s spoštovanjem: mister forman. Po-tem je zletel svetel zlat v žep Pol-jaka, drugi dan je pa delal Ivan. (Konec prihodnjic.)

Ferdinand Hanusch:

SLABA VEST.

Bilo je dne 27. novembra 1910.

Na zahodnem kolodvoru je stal brzovlak, pripravljen za odhod. Vrata kupejev so se treskaje zapira-la, vlakovodja je dal znamenje, sprevovalci so dvignili roke, v znamenje, da je vse gotovo.

V tem hipu je tekel čez peron že priletel gospod, z vso silo je odprl vrata kupeja in priletel so-peč v železniški voz.

"Hvala bogu!" je vzkliknil in sedel na prazno klopo.

"Prišli bi bili kmalu prepoz-no," mu je rekel nasproti sedeči gospod, najbrž trgovski potnik.

Nagovorjeni je vzdihoval.

"O bog, še tega naj bi bilo tre-ba." "Veste", je zgovorno nada-ljeval, "človeku moje starosti je potovanje prava muka, a kaj ho-čemo? Če je komu ljubo življenje, tedaj mu ne ostala nič drugega, kakor da pokaže hrbet glavnemu mestu, torišču vse hudobije."

"Ali ste v smrtni nevarnosti?" je vprašal trgovski potnik neko-liko osumljen.

Starega moža je to vprašanje še bolj iznenadilo. "Ali ne veste, kaj se pripravljata na Dunaju? Jutri je vendar revolucija? Rop in mo-ritev, smrt in razdejavanje bo div-jalo po cestah. In o vsem tem vam ni nič znanega? Strašno! Strašno!"

Obrisal si je s čela pot in se pla-šno oziral po kupeju.

"Vaš strah se mi pa vendar zdi neopravičen," se je drznil reči njegov vis-a-vis. "Saj se vendar pripravljata le navadna in dostojna demonstracija za dosego volilne pravice!"

"Vi ste nepopoljšljiv optimist, Vi ne poznate delavcev. Pokazal vam bom s primerom, kako miro-ljubni so delavci. Moj brat ima veliko mizarstvo. Ne bi se mu bi-lo treba ubijati z delavci, prirastel je tako k svoji trgovini, da jo nadaljuje le iz ljubzni do delav-cev. Nekega dne so stavili delavci — poželjivi kakor so — zahteve. Moj brat — dobra duša — jim je hotel ugoditi. Odvrnil sem brata od tega koraka in prevzel nalogo, da opozorim delavce na njih ne-varno igro. Ali veste kaj se mi je zgodilo? Pretepli bi me bili kmalu! Tu imate le en primer o mi-roljubnosti teh ljudi."

"Ravno tega bi Vi ne smeli sto-riti. A kaj ima to opraviti z ju-trišnjim dnem?"

"Ali ne razumete? No da, saj si lahko mislim. Vi ste tudi eden tistih, ki vidi v delavcu angelja, v podjetniku pa izkoriščevalca. Jutri bodo ti ljudje naskočili mo-je stanovanje, razbili vse na drob-ne koščke in me bodo hoteli oropati s tolikim trdom pridoblje-nega premoženja. Hahaha!" A našli bodo prazno gnezdo in svoje premoženje imam tukaj."

Zadovoljen je vdaril z roko po novi usnjati torbi, ki je bila pri-trjena na jermenu katerega si je naprtil čez ramo.

"Veste," je nadaljeval, "tudi jaz sem bil nekaj delavec. V Nemčiji sem delal za tedensko pla-

čo šest mark, a nikdar mi niso ši-nile v glavo take misli, kakor dandanes strašijo v delavskih bu-ticah.

"In ste bili takrat zadovoljni s svojo mezdo?"

"To ravno ne. Ampak moj te-danji gospodar slednjic le ni ušel zasluženi kazni. Njegovo podjet-je je pogorelo do tal in je hvala bogu umrl kot revež, dočim sem se jaz spenjal više in više, tako da danes lahko živim od svojih rent."

"To je prijetno."

"Da, prijetno bi bilo, ako bi se pridobljeno premoženje lahko uživa-lo v miru in ne bi bilo treba živeti v večnem strahu, da bo ne-kega dne vsled navadnega ropa prišel v nepravne roke. O bog, kaj bom moral še doživeti!"

S svojimi kočeniimi prsti je segel v tanke, dolge lase, dočim je druga roka tresoč se počivala na torbi.

"Kam pa potujete?" je na krato-ko prekinil trgovski potnik molk.

"V Marijinem Celju bom ostal nekaj časa. V takem romarskem kraju je človek na varnem pred revolucijo."

V tem trenutku je vlak postal. Četa delavcev je prišla v kupelj.

Nekaj časa je strmel stari v krepke postave s wajastimi obrabi in njegova roka je še krčeviteje prijela torbo. Kakor da ga je pi-čil gad, je planil kvišku in hitel k oknu in ga odprl z blazno naglico.

"Sprevodnik! Sprevodnik, hit-ro drugi kupej: tukaj je — re- volucija!"

Proletarci so se glasno zasmeli. Stari je brzo zapustil voz. Upajmo, da je z zdravimi udi pri-šel na kraj božje milosti, v Ma-rijino Celje.

— Spomenik Pavla Singerja.

Pred par tedni je socialistična stranka v Berlinu s skromno slo-vesnostjo odkrila nagrobni spo-menik pred dvema letoma umrle-mu sodružu Pavlu Singerju. Spo-menik je šest metrov visok obelisk iz bazalta; na sprednjem delu je bronast medaljon Pavla Singerja.

— Na Angleskem se je vršila v Londonu konferenca delavske stranke. Na konferenci je zastopa-lo 508 delegatov 1.900.000 članov strokovnih in političnih organiza-cij. Ob ustanovitvi leta 1900 je štela stranka 374.000 članov, čez sedem let pa že 1.072.000. Konfe-renca je sklenila, da bo delavska stranka nasprotovala vsaki volilni reformi, ki izključuje žensko vo-lilno pravico. Dalje je sprejela konferenca resolucijo, ki zahteva državno zavarovanje zoper brez-posebnost, ne da bi delavci kaj pri-spevali. Bolgarskim in srbskim strokovnim organizacijam je do-volila konferenca po 2400 K po-dpore in poleg tega bo izdala še po-seben oklic na vse socialistične organizacije. — Stavka šoferjev traja še vedno. Njihova strokovna organizacija se pogaja za nakup 100 avtomobilov, s katerim bodo morda še tekom teh dni pričeli vo-ziti. o uradnem poročilu je umrlo v pretečenem letu nad 100 oseb vsled lakote. — Londonska občina je pred kratkim ustanovila šo-lo za natakarje in kuharje. Nata-karji se šolajo eno leto, kuharji tri leta. Učencev ima prav mnogo.

Jugoslovanska socijalistična Zveza v Ameriki.

EKSEKUTIVA:

Jos. Zvertnik st., Tomo Bekenič, M. Lodič, Frank Podlipec, V. Tomašek, R. B. Savich, S. Fabianich, Frank Petrich.
 Njiva Slobodja, gl. tajnik, 111 Market St., Chicago, Ill.
 Seje eksekutive vsak prvi četrtek v mesecu ob 8 uri zvečer.
ODBOR ZA UPRAVO EŽEVNE TISKARNE
 G. Berger, Jos. Zvertnik ml., B. R. Savich, Frank Podboj, I. Steiner.
 Vse informacije o tiskarni daje tajnik tega odbora B. R. Savich, 2318 Clybourn Ave., Chicago.

Klubi, ki šele govornike, naj se obrnejo na gl. tajnika.

ARKANSAS: —
 83. Fort Smith, Ark. — Jugosl. soc. klub, taj. Frank Porents, R.F.D. 3, Box 147.
CALIFORNIA:
 68. Oakland — San Francisco, Calif. — Jugosl. soc. Udr., tajnik M. Glumac, 100% Fillmore St.

ILLINOIS: —
 11. Chicago, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Podlipec, 5039 W. 25th St. E. 11. Chicago, Ill., organizator M. Kulovec.
 4. La Salle, Ill. — Jugosl. soc. skupina, tajnik John Rogel, 1037 — 2nd St.
 6. Chicago, Ill. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Jos. Krpan, 1830 So. Center Avenue.
 20. Chicago, Ill. — Jugosl. soc. udruženje, taj. Petar Kokotovich, 2318 Clybourn Avenue.
 39. Oglesby, Ill. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Frank Alant, L. Box 173.
 45. Wankegan, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Josip Petrovič, 311 South Ave. Seje so vsako zadnje nedelje v mesecu ob 2. uri popoldne v dvorani asdr. B. Mahnič.
 46. Panama, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Joe Ferjandič, box 10.
 51. Virden, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Sim. Kaudič, Box 631.
 Seje so vsake 2. in 4. nedelje v mesecu ob 8 uri zjutraj v Union Hall.
 56. East St. Louis, Ill. — Jugosl. socialistično udruženje, tajnik John Badalich, 1200 N. 3rd St.
 60. Chicago, Ill. — Jugosl. socialistično udruženje, tajnik Simon Fabjanich, 2337 Westworth Ave.
 64. Livingston, Ill. — Jugosl. socialističen klub, tajnik Frank Krek, P. O.
 67. Springfield, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Joe Kampoch, 1602 Capitol Ave.
 84. Witt, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Tavornik, Box 135.
 92. Zeigler, Ill. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Ad. Lukešič, box 32.

INDIANA: —
 25. Indianapolis, Ind. — Jugosl. soc. skupina, tajnik John Markich, 731 N. Warman St.
 41. Clinton, Ind. — Jugosl. soc. klub, tajnik Victor Zupančič, box 17 R. R. — Organizator L. Prašnikar. Seje so vsako prvo nedeljo ob 5 uri popoldne.
 53. Gary, Ind. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Geo. Maravič, 2193 Washington Street.
 58. Indianapolis, Ind. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Joca Petrovich, 607 W. Washington Street.
 94. E. Hammond, Ind. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik John Medved, 1070 Columbia Ave.

KANSAS: —
 30. Breezy Hill, Kans. — Jugosl. soc. skupina, tajnik John Lekše, Box 94.
 31. West Mineral, Kans. — Jugosl. soc. skupina, tajnik John Goršek, box 211, W. Mineral, Kans. — Seje so vsake 2. in 4. nedelje v mesecu ob 2 uri popoldne v E. Mineral, dvorani št. 6.
 34. Frontenac, Kans. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Thom. Kopsič, box 183.
 39. Fleming, Kans., tajnik John Molka, R. R. 2, Cherokee, Kans.
 80. Franklin, Kans. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Vogel, Box 38.
 81. Skidmore, Kans. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Cemažar, Box 34.
 82. Carona, Kans. — Jugosl. soc. klub, tajnik Blaž Mezori, Box 162.
 91. Stone City, Kan. — Jugosl. soc. klub, tajnik Mihe Maček, Box 484, Stone City, Kans.

MICHIGAN: —
 48. Calumet, Mich. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Jos. Ozanich, 4074 — 5th St.
 61. Detroit, Mich. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik John Carin, 1184 Russell St.
 88. Detroit, Mich. — Jugosl. Udr., tajnik Vlad. Dokich, 731 Franklin St.

MINNESOTA: —
 22. Chisholm, Minn. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik M. Pleše, Box 786.
 54. Aurora, Minn. — Jugosl. soc. klub, tajnik John G. Mihelich, b. 251.

MISSOURI: —
 14. St. Louis, Mo. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Jos. Filipovich, 3202 Chouteau St.

MONTANA: —
 96. Red Lodge, Mont. — Jugosl. soc. klub, tajnik Louis Yeller, box 47, organizator Frank Doniček.
 96. Bear Creek, Mont. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Herman, P. O. Washoe, Mont.
 101. E. Helena, Mont. — Jugosl. soc. klub, tajnica Mary A. Strainer, box 75. Seje so vsakega 2. v mesecu, ob 8 uri zvečer.

OHIO: —
 2. Glencoe, O. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Pavel Dolenc, L. Box 43. — Redne mesečne seje so vsako 2. nedeljo popol. pri sedr. N. Ziembergerju.
 18. E. Youngstown, O. — Jugosl. soc. udruženje, taj. Jos. Šestak, box 1218, E. Youngstown, O.
 26. Steel, O. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Jos. Dernač, Box 26.
 27. Cleveland, O. — Jugosl. soc. skupina, tajnik M. Petrovič, 5912 Prosser av. Jos. Rauch, organizator. — Seje so vsake 2. in 4. nedelje v mesecu ob 9 uri popoldne v Jaites Halli, 6004 St. Clair Ave.
 38. East Palestine, O. — Jugosl. soc. skupina, taj. Jak. Istenich, b. 304. Seje so vsake zadnje nedelje ob 2. uri pop. v mesecu pri sedr. Fr. Bogataju. Organizator Frank Hostnik.
 49. Collinwood, O. — Jugosl. soc. klub, tajnik Gus. Kabaj, 3528 E. St. Clair Av. Cleveland, O.
 62. Youngstown, O. — Jugosl. soc. klub, taj. Math. Urbas, Box 431, Youngstown, O.; organizator Anton Kikel.
 66. Barborton, O. — Jugosl. socialistični klub, tajnik Frank Levstek, 817 Wooster Ave.
 71. Cleveland, O. — Jugosl. socialistično udruženje, tajnik Peter Pleško, 1430 E. 40th Street.
 72. Collinwood, O. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Koželj, 4429 Aspenwalle av.
 76. Euclid, O. — Jugosl. socialistični klub, tajnik John Ulaga, Cut Rd. & Goldar St., organizator Karol Kotnik.
 86. Akron, O. — Jugosl. socialist. udruženje, tajnik Branko Šolič, 117 N. High Street.
 89. Lorain, O. — Jugosl. soc. klub, tajnik Geo. Petkovešek, 1794 E. 29th St.
 95. Piney Fork, O. — Jugosl. soc. klub, tajnik L. Glažar, P. O.

OREGON: —
 40. Oregon City, Oreg. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Kurnik, b. 244.
 47. Portland, Ore. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik S. Zlodi, 141 N. 16. St.

PENNSYLVANIA: —
 3. N. S. Pittsburgh, Pa. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Blaž. Zikič, 506 Chestnut St.
 5. Conemaugh, Pa. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Jack Kocjan, 79 Bridge St., Johnstown, Pa.
 10. Forest City, Pa. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Frank Ratais, box 106, Vandling, Pa.
 12. E. Pittsburgh, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Luka Iksič, box 388; John Gračanin, organizator.
 13. Sygan, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Kvartich, b. 453, Morgan, Pa.
 16. Clairton, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Miro Zvonar, Blair Sta., B. 155.
 19. Farrell, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Frank Buyer, 1051 Hamilton av.
 22. West Newton, Pa. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Jos. Zorko, Box 91a.
 51. Monessen, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Stef. Pogledič, box 329.
 57. So. Side Pittsburgh, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik M. Z. Mamula, 2620 Sarah St.
 63. Herminie, Pa. — Jugosl. socialistični klub, tajnik Frank Rome, Box 10, R. F. D. 3, Irwin, Pa.
 65. Johnstown, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Hribar, 509 Broad St.
 66. Herminie Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Ig. Kolar, box 73.
 70. Large, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Nick. Jakrlin, Box 102.
 74. Willock, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Dolinar, L. Box 112, organizator Jack Miklandič, L. Box 3.
 75. Braddeok, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik F. Boravich, 22 — 5th ave.
 77. McKees Rocks, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik I. Vrček, 107 Ella St.
 78. Ambridge, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Vid Habitov, Box 552. Seje vsake tretje nedelje v mes. ob 9. dopoldne v prostorih Soc. Ed. Bureau.
 87. Fayette City, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Gartner, b. 378. — Organizator John Baraga. Seje so vsako zadnje nedeljo v mesecu.
 90. McDonald, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik John Nevše, R. F. D. 4, Box 23.
 93. Brownale, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik F. Verbaš, box 140, Forest City.
 97. Homer City, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Stevo Janič, Box 421.
 98. Garrett, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Kralj, box 227.
 99. McKees Port, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik J. Bošnjak, 606 Manning Avenue.
 100. Ellsworth, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Jos. Puskarič, box 161 — Ellsworth, Pa.

WASHINGTON: —
 25. Roslyn, Wash. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik John Zobec.
 102. Buckley, Wash. — Jugosl. soc. udru., tajnik A. Klenosh, Box 432.

WISCONSIN: —
 9. Milwaukee, Wis. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Alex Manich, 299 Greenbush St.
 11. Kenosha, Wis. — Jugosl. socialistično udruženje, tajnik M. Uđibanec, 23 N. Main St. Organizator M. Cubrilo. — Seje so vsako zadnje nedeljo v mesecu v na Socialist. gl. tabu.

Stranka

NAZNANILO.

Potom sklepa klubove seje štev. 31. J. S. Z. v West Mineral, Kans. se obvešča vse člane, oziroma s druge, da se od sedaj vnaprej vršijo redne mesečne seje vsako tretjo nedeljo v mesecu in sicer ob 3 uri popoldne. Opozarja se vse sodruge omenjenega kluba, da se bolj redno udeležujejo mesečnih sej in da plačujejo mesečne prispevke točno, ker le tem potom je nam zagotovljen napredek v vseh slučajih, posebno pa v organizaciji, katera je marsikomu hud trn v peti. Toraj sodrugi, izvršujemo točno naše dolžnosti, ako hočemo čim prej vzreti zarjo lepše bodočnosti.

Jože Jenčič, predsednik,
 Ivan Goršek, tajnik,
 France Dremšek, organiz.

Milwaukee, Wis.

V nedeljo dne 16. marca popoldne ob 2. uri priredi slovenski socialistični klub št. 37. javni shod. Shod se vrši v Zimski dvorani na 232 Grove St.

Kdor čuti, da živimo pod krivičnim sistemom in komur je za izobrazbo, napredek in boljše življenske razmere, bode gotovo prišel na shod. Pripeljite seboj tudi vaše žene!

Govorniki nastopijo v slovenskem in angleškem jeziku. Noben slovenski trpin, naj ne zamudi tega shoda.

Odbor Milwaukee, Wis.

Obveščam člane slov. soc. kluba št. 37, da se naj zanesljivo udeležijo redne mesečne seje, katera se vrši drugi petek zvečer, to je 14. marca v Finski dvorani, 232 Grove St.
 Na dnevnem redu je mnogo važnih točk za rešiti. Pričakujem tudi od klubovih članov, da pripeljejo seboj več novih kandidatov za naš boj iz industrijske sužnosti.
 Z soc. pozdravom
 F. Novak, tajnik.

Delavci v McDonald, Pa., pozor!
 Jugoslovanski soc. klub št. 90 obdržava svoje redne mesečne seje vsako tretjo nedeljo v mesecu. Prihodnja seja se vrši v nedeljo 16. marca ob 9. uri popoldne v Primrosevej hiši, št. 27.
 Odrugi in tovaršiji delavci, pridite v obilnem številu na to sejo.
 Jos. Nevole, tajnik kluba.

W. D. Haywood odpoklican potom splošnega glasovanja od članstva izvrševalnega odbora.

Valed resolucije, ki jo je predložil eden new-yorskih socialističnih klubov, da se odpokliče sodr. W. D. Haywooda, člana izvrševalnega odbora socialistične stranke, ker je na nekem shodu v New Yorku govoril za direktno akcijo in sobotažo, je prišlo vprašanje, ali naj sodr. Haywood ostane še član tega odbora, na splošno glasovanje.
 Glasovnice so bile zaključene 22. februarja z rezultatom, da sodr. Haywood ni več član izvrševalnega odbora socialistične stranke. Glasov je bilo oddanih 33,439 in sicer je glasovalo 22,495 da ni več član 10,944 pa da ostane še nadalje član eksekutive. — Stem je zadeva glede Haywooda rešena. Haywood je še član socialistične stranke, dasiravno ne član eksekutive.

Iz domovine.

— **Znani dekan in politični kameleon.** Koblar v Kranju ima svoj list, ki ga imenuje Gorenjec in ki ga je kupil od prejšnjega liberalnega lastnika, kateremu je s pomočjo klerikalne stranke gospodarsko zavil vrat. V njem odlaga svoje duhovitosti po goslu vseh tistih ljudi, ki smatrajo dolg in kriv jezik za turško sabljo, ki, če že ne korist njemu, škoduje vsaj nasprotniku. De-

- 35. West Allis, Wis. — Jugosl. soc. udruženje, taj. Izak Celich, 465 — 54. Ave.
- 37. Milwaukee, Wis. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Frank Novak, 257 — 1st ave. Seje so vsak drug petek v mesecu.
- 103. Milwaukee, Wis. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik Stevo Zavec, 630 St. Paul ave.
- WYOMING:** —
 44. Superior, Wyo. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Lukas Groser, Box 341. Seje so vsako drugo nedeljo v mesecu popoldne ob 2. uri v Hall K. Peraska.
- 55. Sweetwater, Wyo. — Jugosl. soc. klub, tajnik Jernej Bajda; organizator Bernard Robar. — Seje so vsako četrto nedeljo v mesecu ob 9 uri zjutraj pri John Zakajesku.

kan Koblar je praznopal politična dvoživka, ki je podpisal, odkar nosi duhovniško sukujico vsaj pet političnih programov, a mu doslej še ni ugajal niti eden. Mož je bil radikalen liberalce, potem divjak, nato je reformiral z znanim Štefotom krščansosocialno stranko in izdelal za svoj "Slovenski list" poseben program, ki je bil pa precej drugačen nego je današnji, ki tvori podnaslov klerikalne stranke. V škofiji in pa v klerikalni stranki mu pa niso posebno zaupali, bali so se ga, ker so sumili v njem intriganta, pa so se ga hoteli otresti in ga "valed zaslug" poslali v Kranj, da tam pase Kranjčane in jih tolaži ob smrti uri. Tudi svetuje rad, kako naj se napravljajo testamenti. Ne popolnoma tako, vendar podobno se je razvijal gospod dekan in prav zanimiv životopis bi lahko prinašal "Gorenjec", če bi se lotil njegovega življenjepisa. Prepričani smo, da bi njegovi čitatelji bili bolj zadovoljni nego so s surovostmi, lažmi in intrigantskimi noticami, ki jih priobčuje večih proti delavstvu v Kranju in tudi vobče proti-socialni demokraciji. Lagati in obrekovati ni umetnost, umetnost pa je laži in obrekovanja dokazati.

Klerikaleem je bila pa še vedno priljubljena laž. To dokazujejo tudi nekateri "fotri" v Ameriki, ki so imeli včasih kameleone a la Koblar za svoje učitelje. Zato obrekujejo tjevendan po znane reku: Lagaj in obrekuj, nekaj bo že obviselo.

— **Kranjski ponesrečenci** pri katastrofi "Titanica". Kakor je že znano, so utonili povodom potopa parnika "Titanica" tudi trije Kranjci in sicer Jakob Pasič iz Štrajkljevea v črnomeljsem okraju, Ivan Vovk z Jesenie na Gorenjskem in Ivan Merkun iz Srednje Bele pri Kranju.

"Mansion House Commitee" v Londonu je nakazal sedaj avstrijskemu generalnemu konzulatu v Londonu odškodnino sorodnikom ponesrečencev in sicer za Ivana Pasiča 50 funtov šterlingov, to je 1201 kron, za Merkuna 180 funtov šterlingov, to je 3122 kron in za Vovka tudi 50 funtov šterlingov ali 1201 K. Imenovane zneske bodo prizadeti sorodniki v kratkem dobili.

Železniške družbe lastujejo 266.000.000.00 akrov zemlje. To je več, kakor imata površja Nemčija in Francija skupaj. Zato ni čudno, ako je zemlja vedno dražja, ker namesto države z njo mešetarijo špekulantje.

Naši pridigarji uče, da je ob nedeljah in zapovedanih praznikih delati — velik greh. Zakaj pa ti "sveti možje" ne gredo tega deklamirati gospodarjem pri "Steel Trustu", kjer 3.000.000 delavev dela neprenehoma noč in dan, skozi celo leto.

Kapitalisti in njihovi hlapeci vedno kriče, da je za "dobro" ljudi vedno dovolj dela. Pravijo, da samo socialisti ne vidijo dela, ker baje delati nečejo. Da, mi vidimo dobro, kje se tisto vaše "delo" lahko dobi. — Najlažje dobe delo mladeniči v neobhodno potrebnej armadi, deklice pa v tolačnih hišah.

Kapitalistična družba porabi več svineca za krogelje, kakor pa za erke. To se pravi, da današnja družba več ljudi pokolje, kot jini pa izobrazi, kajti to je bolj po ceni! Socialistična družba bo vse krogelje pretopila v erke. Že samo to je dovolj velik razlog, da bi vsak koljičak izobražen človek moral biti socialist.

Ako kapitalistu zbolj konj, ima dobro postrežbo. Brzo pokličejo najboljšega živinozdravnika in ponujajo mu najfinejšo hrano. Ako pa si ti bolan, te pa gospodar vrže iz tovarne. Še od daleč mu ne pade na misel, da bi ti poslal zdravnika ali pa jesti. Vse kakor je boljše biti konj, kakor pa osel.

Pravijo, da Amerika je bogata. Tukaj je pomota. Amerika v splošnem je revna, saj je vendar v Ameriki več milijonov beračev. Bogatih je v Ameriki samo nekaj kapitalističnih piratov, ki pa niso Amerika.

USTA
 grlo, zobe nos in druge dele života vzdržuje čiste vsakdanja raba
Severovega Antisepsola
 (Severa's Antisepsol)
 Rabite ga kot izmivalo, grglalo ali vbrizgalo. Knjižica, ki je ovita okoli vsake steklenice opiše vse.
 Cena 25 centov.

ČREVA
 lahko vzdržujete v redu ter s tem preprečite ali odstranite mnogo belezni, ako uživate
Severove Jetrne kroglice
 (Severa's Liver Pills)
 Cena 25 centov.

OBISTI
 lahko vzdržujete zdrave in jetra v redu ter stem odpravite bolečine v hrbtu in omedle vico, ako rabite
Severovo Zdravilo za Obisti in Jetra.
 (Severa's Kidney and Liver Remedy)
 Cena 50 centov in \$1.00.

Kupite Severova Zdravila od vašega lekarnarja. Ako jih nima, naročite jih od:
W.F. SEVERA CO. CEDAR RAPIDS IOWA

AVSTRO-AMERIKANSKA ČRTA.
NIZKE CENE.
 Velike ugodnosti: električna luč, izvrstna kuhinja, vino zastoj, kabine tretjega razreda na parniku
Kaiser Franz Jozef I. in Martha Washington
 Na krovu se govoriho vsi Avstro-ogerski jeziki.

Družbeno lađevje parnikov na dva vijaka:
Kaiser Franz Jozef I., Martha Washington, Laura, Alice, Argentine, Oceanic; NOVI PARNIKI V DELU.
 Za vse informacije se obrnite na glavne zastopnike

PHELPS BROS. & CO.
 Gen'l Agt's, 2 Washington St., New York.
 ali pa na druge uradne zastopnike v Združenih državah in Canadi.

SLOVENSKI SALOON
LOUIS BEWETZ,
 198 1st Ave., Milwaukee, Wis.
 Izborna pijača, izvrstna po strežba.
 Vsakdo uljudno sprejet.

Papež ali Kristus
 v angleškem jeziku.
 Pozivljamo duhovnike in katoličane, da zanikajo fakto, ki so v tej knjigi, v kateri dokazemo, da je rimsko-katoliška cerkev nekraščanska. — Vsaka stran posebej odpira oči. 224 strani. Cena 25c s poštnino, 5c za \$1. Vsak, možki ali ženska, intererans v ameriških institucijah in v svobodi, bi moral naročiti več komadov te knjige in jo razširiti med prijatelji in znanci.
AMERICAN LIBERTY PUB. CO.,
 Dept. 149. Box 814. Chicago, Ill.

Važno uprašanje!
DO mi opravi
 najhujše in najceneje?
 Konzularne, strokovne sodnijske in vojaške
JAVNI NOTAR J. Kaker
 220 1/2 Grove St Milwaukee, Wis.

POZOR KROJAČI!
 Službo išče krojaški pomočnik, večje likanja in popravljanja starih in novih oblek. Službo sprejme v krojačnici ali v prodajalnici za obleko.
 Naslov: J. K. c/o Proletarec, 2146 Blue Island Ave. Chicago, Ill.

Monopol izvira iz besede "mon", kar pomeni eden. Socializem pa izvira iz besede "social", kar pomeni vsi. Zato pa vsi v soc. stranko in industrijske unije.

Pravijo, da Amerika je bogata. Tukaj je pomota. Amerika v splošnem je revna, saj je vendar v Ameriki več milijonov beračev. Bogatih je v Ameriki samo nekaj kapitalističnih piratov, ki pa niso Amerika.

M. JOVANOVIČ
 84 — 6th Str. Milwaukee, Wis.
PRODAJA ŠIFKARTE.
 Pošilja denar po pošti in brzojavno. Izdeluje: Obveznice — Pooblastila — Prepovedi, potrjene po notarju in ces. in kr. konzulatu.
EDINA HRVAŠKO — SLOVENSKO — SRBSKA AGENCIJA.

Obuvala
 za meške: od \$1.50 do \$4.00
 za ženske: od \$1.00 do \$3.50
 za otroke: od \$0.50 do \$2.50
 Mi vas hočemo vselej zadovoljiti
AHRENS & VAHL
 355 Grove St. Milwaukee, Wis.

NAJBOLJŠE OBLEKE
 izdeluje po meri sodrug **J. KRAINČ**
 317 Florida St., Milwaukee, Wis.
 Ter popravlja, čisti pegla in harva stare.
 Najboljše delo in najnižje cene.

LOUIS RABSEL
 moderno urejen salun
 NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, WIS
 Telefon 1199.

Vse oči obrnjene na Milwaukee.
 Ako se zanimate za napredek človeštva pazite na Milwaukee, kjer socialisti kontrolirajo mesto in county in vršijo veliko delo. To pa najlažje storite, ako se naročite na "Milwaukee Leader", nov. soc. dnevnik. Leader je izvrsten in metropolitni časopis, ki prinaša vse novice, največ pozornosti pa posveča delavskim interesom.
 Naročnina za celo leto znaša \$3.00, 25c na mesec. — Naslov: The Milwaukee Leader, Milwaukee, Wis.

TUJCEM priporočam svoje dobro urejeno prenočišče in restavracijo, domačinom pa svoj saloon, vsem skupaj pa vse.
IG. KUŠLJAN
 229 — 1st Ave. MILWAUKEE, WIS.

Milwaukee, Wis.
 Sodrug **LOUIS BERGANT**
 257 — 1st Avenue
 priporoča Slovencem in Hrvatom sveje dobro založeni SALOON.

JOS. A. FISHER
 Buffet
 Ima za razpolago vsakevrstne pive, vize, smedke, i. t. d.
 Izvrstni prostor za okrepčilo.
 3700 W. 26th St., Chicago, Ill.
 Tel. Lawndale 1761

POZORI SLOVENCII POZORI SALOON
 s modernim kegljiščem
 Sveže pivo v sodkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unajzke smedke. Potniki dobe šeeno prenočišče za nizko ceno.
 Postrežba točna in isberna.
 Vsem Slovencem in drugim Slovencem se toplo priporoča
MARTIN POTOKAR,
 1625 So. Centre Ave. Chicago

Kaj piše Jaka Štrigelj.

Nuyork, mlaja 1913.

Hejo, Proletarčevi! — Howdujdu! — V Nuyork sem prišel in se počutim olrajt. Edino sitnost sem imel s kurjemi očesi, to pa zato, ker je pihal jug. Ustavil sem se zaradi špekulacije, pri Bachu, kjer je kranjski salun.

Pot v Nuyork je bila strašno dolga in strašno dolgočasna. Hodil se po dnevi in po noči. Zadreml sem samo par ur pred solničnim zahodom. Od Clevelanda do Nuyorka sem naštel en milijon, 51 tisoč in 26 tajzov. — Na celi črti nisem srečal žive duše, kajti izbral sem si bil staro proggo, po kateri ni nobenega prometa.

Blizu Albany Dump Alley — to je blizu Ruzeveltova hiše — se mi je pridružil v nedeljo jutraj mršav cucek, ki je očividno pobegnil z Ruzevletovega dvorišča. Dvakrat, trikrat je odprl gobee, da bo nad menoj zalajal, toda vsakikrat se je nekako mistično premislil. Brskotne je zadil kuhano govodino v polnih mojega fraka, ki sem jo hranil za lunč. — Poklicel sem ga s "fido", nakar je takoj zamajal z repom in pritekkel k meni, dobrikaje se, kakor da sva že stara znaneca. Posežem v polkne in izvlečem kosček, katerega mu dam naravnost v gobee. — Ej, to bi videli, kako naglo ga je pospravil. Brskotne je imel ta dolgi post. No, in "fido" je šel za menoj dalje v Nuyork. Ko to pišem, sedi pri mojih nogah in vača polkne mojega fraka, katerega menda smatra za štockyard magazin. Kakor izgleda, sem dobil v njem zvestega prijatelja. — Jesrrr. Bog mu daj zdravje. Če bo dober, se bo lahko kmalu popravil. —

Sedaj pa k stvari zaradi trublja pri Glasu Nerodnosti, o katerem mi je zadnji teden brzojavil prijatelj. Ko vstopiva s "fidotom" v Bachov salun, je bila ura pol sedmih zvečer. Da me birt ne spozna, sem ga nagovoril v angleškem jeziku. Na Cortland streetu sem kupil kroglice s kaučuka in pa purple kravato, tako da sem izgledal, kakor kakšen profesor, ne pa Jaka s tajzov. Ta sprememba za vratom pa je imela slabe posledice, kajti "fido" me na noben način ni mogel spoznati. Začel je tekati semtertje in gledati vsakemu v obraz. Očividno je iskal Jakata.

Pozneje me je poznal le po fraku, kajti kakor hitro sem ga poklicel, se je ozrl takoj na frak. Pri bari birta Bacha naročim popa, pa cigaro, nakar se vsedem za špansko steno. Ko tako sedim in pijem pop, pa puham dim proti stropu, se odpro vrata in v salun stopi petero nalukanih ljudi. Vsi so bili v fraku. Takoj sem jih spoznal, da so Kranjci. — Vstopijo se za baro in pokličejo benediktinca. Natakar je natočil, eden pa med tem časom izpregovori: "Vidiš, fant, kudo si se urezal v fajtu s S. N. P. J. Jaz tem se svaril, da pusti Jednoto pri miru. — Ampak svojevleaven si; na, zdaj pa imaš, ko te je stari zapodil na cesto." — "Le tiho, ti strahopetna podlasca" — se oglasi drugi, malo večji od prvega. — "Risikirati je treba! Bilo je ali-ali. — Če bi pa fant — urednik Nerodnega Glasa ukrotil jednoto in socialiste, bi pa drugače govorili. Kaj pa so pravzaprav ti širokoustneži, ki vedno čevkajo o socializmu in svobodomiselnosti? Le pogledite jih, sami delavci so, ki so dovršili komaj ljudsko šolo. — Mi smo hodili pa v latinsko šolo — harduš, pa smo bili v klostru in že v vse sorte štacijskih. — Komu se potlej šika, da rona te-le reči, nam ali tem ajnföh ljudjem! — Dajte, govorite; — harduš. —

"Ja, vi bi že radi ronali, če bi se vam kdo pustil, ampak ne gre; saj vendar vidite sami, da ne

gre. — Wollen und sollen, so dve reči," je pripomnil zopet prvi. — "Seveda smo jo skupili, ali to bi se ne smelo zgoditi. Fant je dobro mislil in on ni kriv, če se ni obneslo; krivda leži v tem, ker se ljudje te jednote ne dajo. — Lasnik Nerodnega Glasu bi sam rad videl, da bi njegov urednik sfiksals S. N. P. J., al ker jo ni, je stvar druga. — Eksperimente pa seveda ne trpi, ker to škodi njegovemu biznisu. Najslabša revolucija je izgubljena revolucija. In ta revolucija, ali bolje: wouldbe revolucija je bila izgubljena revolucija od strani Nerodnega Glasu. Tako bo v naprej vedno, kajti masa se je začela zavedati. You can't full her no more. — Ta ponesrečena reč pa ni mogla biti všeč gospodarju, ker je bilo preveč očitno in razgaljeno, da bodo ljudje spoznali manever Nerodnega Glasu. In posledica ni mogla biti druga, nego da zgubi fant službo. — Fant ni bil torej fajran vsled tega, ker je klecal na korajžo, ampak zato, ker ni bil zmožen izvesti revolucije. That's the point! — Saj vendar veste, da Glas Nerodnosti ni nikdar pisal v prid S. N. P. J. — Ljudje, ki so bili (v pravem ali ne pravem, zato se ni vprašalo) proti gl. odboru, so dobili vedno potuho." — Tako je nadaljeval tisti, ki je prvi sprožil besedo.

"Le nikar ne modrujte, šleve," se je oglasil fant — urednik. "Če bi vi poznali stvari bolj temeljito, bi že drugače govorili. Jaz sem pravzaprav žrtve razmer, kakor tudi eni clevelandski prejšnji uradniki, katere je spjel na led neki čikaški agent z zemljišči. — Vsega tega ne bi bilo, da ni dajal ta nesrečni človek migljajev od tamkaj. Ja, ta hudič se je celo domisljeval, da bo naredil revolucijo v Clevelandu še pred konvencijo, pa je bilo z vsega skupaj je majhen fizl. — Ta hudič je vsega kriv. — Kar se socializma tiče, res ne vem, nič o njem; pa po čemu tudi, saj to ni za solane ljudi. Te stvari so samo za tiste ljudi, ki so zadovoljni s tistim, kar producirajo. Solani ljudje pa niso taki bedaki, da bi zahtevali samo tisto, kar producirajo. Mi zahtevamo najmanjke še enkrat ali dvakrat toliko, kolikor je vredno naše delo. Biznis, to je naše geslo! — Zato se jaz ne strinjam s socialisti. — Če smo zleteli, smo pa zleteli, ne kesamo se pa prav nič! Na farne pojdemo ali pa v kloster. — Ta stari naj se pa le uskeke za 2000 naročnikov. — Ha, ha, ha, ha, ha; — sto hudičev! — Še en benediktiner gor!"

Izpraznili so čašice in se odpravili da gredo. Nato vstanem izza stene in se jim predstavim takole: "Slišal sem vaš imeniten pogovor, kateri me zelo zanima. Prav všeč mi je, da sem zadel na pravi haus. Moje ime je Jaka Štrigelj, nonrezident, kralj tajzov. Jesrrr! — Kakor vidim, imate tudi v Nuyorku trubl s socialisti. Ja, kje ga pa nimajo dandanes. Veste, socialisti so štrejt ljudje, zato pa povsod zmagajo. Vaše revolucijee niso zvale niti cuka izza peči, kaj šele treznomi-se-če člani S. N. P. J. Glas Nerodnosti je dosegel patent na nerodnost, ko je začel napadati jednoto pa socialiste. — Fantje, le pamet, pamet, če jo kaj imate, če ne bo za vas slabla predla. Časi srednjega veka so minuli! — Ti fant, ki si urejeval Glas Nerodnosti, zate bo pa najbolje, da se podaš z menoj in mojim "fidotom" na pohod — na tajze. Za uredniški posel itak nisi. —"

To bi videli petorice, kako so gledali in strmeli. Med tem ko sem se bližal vratom, je pa vsak izrekel svojo kranjsko kletvico, samo enega sem čul, ki je dejal: "Reši nas o gospod. —"

Gudbaj sem odgovoril; wow, je zalajal "fido" in odšla sva iz Nuyorka na ljubljene tajze. — Kje bom drugi teden, Vam razložim, ko se vidimo. Bay-bay!

Vaš Jaka Štrigelj.

P. S. — O devet salamandrov! Skoro bi pozabil. Pred pol ure sem dobil telegram sledeče vsebine: "Jaka, New York. Brž v Žolet! Kranjski Janez se je kar čez noč spremenil v afno in zdaj mu je celi svet jedna sama afna. Pridi in skuriraj ga! Jeden, ki zna." — Ju bet! To bo piknik drugi teden!

Razno.

Table with 3 columns: Dohodninske razmere v Avstriji, Finančno ministrstvo je objavilo podatke, ki služijo za odmero osebne dohodnine za leto 1910. Od 28,331,088 prebivalcev v Avstriji (izvzemši ogrske dežele) jih je 1,304,475, v to je 4:62 odstotko takih, ki prejema več nego 1200 K dohodkov. Od teh davkoplačevalcev jih je prejemalo: od kron 1.200 do kron 2.000 725,541; 2.000 " 4.000 376,546; 4.000 " 6.000 100,831; 6.000 " 10.000 59,028; 10.000 " 15.000 20,199; 15.000 " 20.000 8,288; 20.000 " 40.000 9,604; 40.000 " 60.000 2,539; 60.000 " 80.000 1,099; 80.000 " 100.000 591; 100.000 " 200.000 985; 200.000 " 300.000 226; 300.000 " 400.000 98; 400.000 " 500.000 57; 500.000 " 600.000 24; 600.000 " 700.000 19; 700.000 " 800.000 13; 800.000 " 900.000 12; 900.000 " 1.000.000 12; 1.000.000 " 1.500.000 18; 1.500.000 " 2.000.000 9; 2.000.000 " 3.000.000 3; 3.000.000 " 4.000.000 3; 4.000.000 " 5.000.000 3; 25,680.000 " 1

To so prav zapimive številke, ki nam dokazujejo, da je v vsej Avstriji le okroglo 1,100,000 oseb, ki imajo 120 do 400 K prejemkov; okolo 100,000 oseb je imelo prejemkov 4000 do 6000 K, dajljih stotisoč pa 6000 k in več. Okolo 1500 oseb je imelo več nego 1000,000 K prejemkov, nasprotno pa okolo 13,000,000 (če računamo 50 odstotkov otrok, ki imajo prejemkov) niti ne 1200 K na leto.

Socialistična delavska šola na Danskem. Sodrugi Madsen poroča v "Mednarodnem poročilu strokovnih organizacij" o danski delavski šoli sledeče: "Ze dolgo časa je vladalo med delavstvom stremljenje po večjem znanju, da bi bili za osvoboditveni boj delavskega razreda boljše oboroženi. Da bi utišeli to stremljenje, sta socialistična delavska stranka in strokovna centrala ustanovili v Kodanju socialistično delavsko šolo. Pouk je v polletnih tečajih. V šolo se sprejme toliko učencev, kolikor dopuščajo sredstva in nene moči. Učence izvolijo organizacije, ki plačujejo določeno svoto za vsakega učenca. Socialistična stranka in strokovna centrala podpirata šolo z gmohtnimi sredstvi. Poučnjeje se naslednji predmeti: socialno gospodarstvo, materialistično zgodovinsko naziranje in zgodovina socializma, danska država in občinska uprava, delavska zakonodaja in zgodovina in po slovanje strokovnih organizacij. Šola je imela doslej dva tečaja, vsak tečaj je obiskovalo po dvajset učencev.

Iz ruskega delavskega življenja. V Putilovskih tovarnah v Peterburgu stavka 12.000 delavcev. Pri tej stavki se je zopet pokazal ruski absolutizem, ki mrzi vsako delavsko gibanje. V noči od četrtka na petek so udri beriči v stanovanja stavkajočih delavcev in jih aretirali. Odgnali so na stotine delavcev. Ali vlada se je zmotila, ko je mislila, da z nasilnimi aretacijami zatre stavko. Takoj drugi dan se je stavka močno razširila.

Avstrijsko obrtno nadzorstvo. Najboljše delavsko varstvo je brez vrednosti, če ga podjetniki lahko posučajo v nemar. Kontrola nad podjetniki pripada v tem oziru na eni strani strokovni organizaciji, na drugi državnemu obrtnemu nadzorstvu. Avstrijsko obrtno nadzorstvo bo letos praznovalo svojo tridesetletnico. Kako izgleda, pokažejo tele številke mednarodnega urada: V Nemčiji je 543 uradnikov obrtnega nadzorstva, v Avstriji 107. V Nemčiji so dodeljeni vsakemu nadzorstvenemu uradniku v inšpekcijo obrati s povprek 9935 delavci, v Avstriji pa naj vsak obrtni nadzornik inšpicira obrate s povprek 21,976 delavci. In pri vsem tem avstrijskim obrtnim nadzornikom ne ostaja mnogo časa za nadziranje, ker so preobloženi z raznovrstnimi pisarijami! V Nemčiji pogleda vsak nadzorstveni uradnik povprečno 506 zavodov v letu, v Avstriji pa le 312! Naša ljuba stara domovina pač nima beraških vinarjev za izpopolnitev obrtnega nadzorstva, temveč ima milijone za drednote, topove in puške.

DENARNI TRUST

Spisal Karl F. M. Sandberg. — Prevaj. I. Mojak

(Nadaljevanje.)

Mi imamo zakon proti zlorabi pošte, toda denar se zlorablja na vse mogoče načine in zakona proti temu ni. Zakon je sankcional denar — kakor rečeno — in zakon bi ga moral tudi regulirati. Vlada bi lahko z eno samo potezo s persosom ustavila celi švindl, bodisi s propovedjo posojevati denar na obresti ali s pomnožitvijo denarne cirkulacije, tako da bi vedno krožilo dovolj denarja med ljudmi in da bi ga nihče ne iskal na posodo. Toda vlada neče tega storiti iz jednostavnega razloga, ker denarni trust kontrolira vlado; kongres, predsednik in ostali oddelki vlade so v rokah denarnega trusta. Ali denarnemu trustu to še ni dosti, zato hoče s pomočjo Aldricheve predloge vzeti celi denarni sistem iz rok vlade v svoje lastne roke.

POSTNE HRANILNICE.

Sistem poštnih hranilnic, katerega imamo nekaj čez eno leto, je bil dolgo vrsto let tarča vseh mogočih napadov od strani denarnega trusta. Ko je pa kongres končno le podlegel splošni zahtevi po vladnih hranilnicah, bil je sprejet zakon za ustanovitev poštnih hranilnic, toda zakon so izdelali — bankirji. Sistem poštnih hranilnic je tako zveržen in prikrojen po želji denarnega trusta, da ne more čisto nič škoditi privatnim bankam. Vlagatelj sme vložiti denar le na pošti dotičnega mesta, kjer stanuje. Vložiti ne sme več kot \$100 v enem mesecu in ne več kot \$500 vsega skupaj. Denar mora biti depozitiran celo leto predno je vlagatelj opravičen do obresti, ki znašajo 2%. Toda denar ne ostane na pošti, temveč poštna uprava go mora naložiti v — privatne banke proti 2 1/4%. Na ta način privatne banke čisto nič ne izgubijo. Vlada Zedinjenih Držav je postala agentura za privatne bankirje.

Jedina ugodnost, ki jo nudijo poštno hranilnice, je, da za vloženi denar jamči vlada, pa naj ga denejo privatne bakpe, kamor hočejo.

DENARNI TRUST.

Ka je torej denarni trust? Kombinacija ali združitev par ljudi, ki imajo kontrolo čez zalogo denarja v Zedinjenih Državah. Koliko je teh trustjanov, je težko reči. Med njimi so velike glave in majhne; eni imajo večjo moč, drugi manjšo. Glavni notranji krožek denarnih trustjanov je po splošnem mnenju tako majhen, da se lahko prešteje na prste ene same roke. Trust je podoben koreninam drevesa. Par debelih korenin je začetek in teh se drži nebroj manjših in manjših korenin, toda vse so odvisne od prvih debelih. Majhne koreninice ne morejo biti brez velikih med tem ko so velike lahko brez manjših; kljub temu so pa male koreninice dobrodošle velikim, kajti s pomočjo teh zamorejo izsesati toliko več redilnih snovi iz zemlje. Na glavni krožek denarnega trusta so navezane večje banke, večje zavarovalne družbe, večji industrialni trusti, večje železniške družbe, ekspresne družbe, telegrafске, telefonske, rudniške, premogovniške družbe itd.; potem teh pridejo manjše banke, manjše korporacije, manjša trgovska podjetja, časopisi etc. etc.

Denarni trust je največja, najmočnejša in najnevarnejša organiacija kapitala. Denarni trust ustvarja javno mnenje, nominira in odločuje izvolitev kandidatov v javne zastope in javne službe. Denarni trust vodi vsa finančna podjetja in nalaga meznim delavcem in davkoplačevalcem breme za bremenom obrestonosnih posojil. Denarni trust ima dva principa. Prvi princip je — obresti; drugi princip: dividenda. Ko ima denarni trust obresti in dividendo na varnem, potem šele pridejo v poštev delavske plače.

Denarni trust je sree kapitalizma. Delavci producirajo vse bogastvo, denarni trust pa dela pravila, kako se naj to bogastvo deli. In bogastvo, delavcev produkt se deli takole: za vsak dolar, ki ga delavec producira, dobi delodajalec 83 centov, delavec pa obdrži sedemnajst centov!

Vlada (ljudstvo) kuje in tiska denar, zato ga mora vlada tudi obdržati v svoji posesti. Uprava in kontrola denarnega sistema mora biti javna funkcija, ne pa privatna zadeva denarnih baronov. Če je važno in potrebno, da vlada upravlja naš poštni sistem in nadzoruje plovno vodovje, mislimo, da je še bolj važno in potrebno, da vlada upravlja in nadzoruje denarno zalogo in cirkulacijo. Slaba regulacija naših rek zamore povzročiti povodenj in posledica je lahko katastrofalna za ljudi. Periodične poplave reke Mississippi delajo ogromno škodo in težko jih je omejiti. Slaba regulacija denarnega sistema zamore povzročiti še večje katastrofe, polom in krize, toča te katastrofe je lažje omejiti, veliko lažje kakor pa poplav reke Mississippi. Nadzorstvo denarne zaloge mora biti v rokah ljudstva ne pa v rokah denarnega trusta.

Denar je predvsem — in to je treba neprestano naglašati — sredstvo za izmenjavo, ne pa sredstvo za dobavo profita. Denar ni kapital, ni bogastvo, ki bi se kupičilo. Denar je zato narejen, da se rabi, da kroži in čimbolj kroži, temveč koristi imamo od njega, ker naredi več izmenjav. Denar bi moral torej služiti le v izmenjavah in vsaka zloraba denarja bi morala biti kriminalna. Posojevati denar na obresti bi se moralo kaznovati z zapornom od jednega do dvajset let ravnotako kakor tatvina ali rop. Če ljudje potrebujejo varnih prostorov za shrambo denarja, vlada naj preskrbi take prostore brezplačno: ako kdo pride v stiske za denar, vlada mu ga naj preskrbi brez obresti. Da bi vlada najemala posojila za svoje potrebe, je naravnost smešno in ravnotako je smešno, dabi vlada posojevala denar na obresti ali delata z denarjem dobiček; to bi pomenila

toliko kakor če bi jaz vzel denar in desnega žepa in ga vtiaknil v levi žep.

Izdavanjed bondov, kakor se danos prakticira v javnih in privatnih podjetjih, mora ravnotako prenehati. Ako hoče vlada podvzeti kakšno napravo za splošno dobrobit, ne potrebuje zato bondov, marveč izda naj denar in plača; ako hoče posamezna država ali mesto storiti isto in če nima dovolj denarja v to svrhu, vlada zamore natisniti papirnati denar na račun države ali mesta, kakor ga danes tiska narodnim bankam.

Pozabiti ne smemo le, da denar je izmenjavno sredstvo in nič drugega. Denar ni bogastvo niti nima samnasebi nobene vrednosti. Da igra denar vlogo bogastva, so krivi tega tisti, ki denar zlorablajo. Denarno bogastvo je švindl! Celi naš denarni sistem ni nič drugega kakor velikanski, velikanski, velikanski švindl, da ga ni večjega na svetu! In ta švindl eksistira samo zato, da zamore neznamna manjšina ljudi živeti v sijaju, luksusu in v brezdelju na stroške ogromne večine, ki je priklenjena na mezdno sužnost.

In odpomoč? Kje je odpomoč? V socialističnih glasovih! Veliko socialističnih glasov, tako da bo stranka imela premoč v kongresu, v državnih postavdajah in svojega predsednika v Washingtonu in denarnemu trustu bo hitro zapel mrtvaški zvon. Republikanci so rodili sedanji bančni in denarni sistem in nimajo niti najmanjše volje niti moči, da bi ga predučili; demokratje ravnotako ne. Obe stranki imata pred vsakimi volitvami silno veliko povedati o reformah denarnega sistema, toda do sedaj sta še vselej ostali le pri besedah. Republikanci so pač storili nekaj — pripravili so demokratom Aldrichevo predlogo. Demokratška stranka ima v svojem programu sledečo točko glede "denarnih reform":

"Uverjeni smo, da bo naša dežela rešena panik s konsekvntno brezposelnostjo in trgovsko depresijo le potom sistematične revizije naših bančnih zakonov in zaščite pred takozvanim denarnim trustom, ki zlorablja svoje finančne sile. Vprašanje jednake važnosti so tudi agrikulturne finance. Vsledtega priporočamo natančno proučevanje agrikulturnih kreditnih zadrug v inozemstvu in dalje priporočamo, da se vzakoni določba, ki bo dozemljiščemu jamstvu."

Tako demokratje. Sedaj pa pričakujemo nekaj od njih! Demokratje pravijo, da bo dežela "rešena" denarnih polomov potom sistematične revizije bančnih zakonov. Oh za božjo voljo! — taka revizija se nepehnehom vrši, že zadnjih trideset let. Enkrat "revidirajo" republikanci, enkrat pa demokratje, a denarni polomi pa redno prihajajo. Če še povemo, da je sedanjo platformo demokratiške stranke izdelal senator O'Gorman iz New Yorka, reprezentant ekspresnih družb in domačin Wall Streeta, potem smo povedali dovolj.

Točka v socialistični platformi se pa glasi "Kolektivno lastništvo in demokratična uprava bančnega in denarnega sistema."

To je dovolj. Kratko in jasno. S tem je povedano vse. "Kolektivno" pomeni skupno, to je da ljudstvo Zedinjenih držav prevzame v svojo last banke in denarno zalogo. Beseda "demokratična" nima tukaj nobenega stika z demokratiško stranko; demokratičen pomeni ljudski in "demokratična uprava" pomeni, da naj ljudstvo potom ljudstvo in denar bo služil le v izmenjavo, ne pa zlorabo.

Sledeče številke svedočijo, kako izgleda današnja uprava denarnega sistema, ki je v rokah deloma denarnega trusta in dalje upravo popolnoma v rokah denarnega trusta, ako bo sprejet Aldrichev zakon in končno, kako bi izgledala demokratična uprava v rokah socialistične republike:

Table with 2 columns: Denarna zaloga: kredit (približno) \$50,000,000,000; narodne (privatne) banknote 745,000,000; note Zedinjenih držav (zelenjaki) 350,000,000; zlati denar z nekovanim zlatom vred v zakladnici 1,814,000,000; srebrni denar 735,000,000.

Skupaj \$53,644,000,000

Letni stroški denarne zaloge:

Table with 2 columns: Obresti po 6% sosojil na podlagi kredita \$3,000,000,000; obresti od jamstvenih bondov za narodne banknote po 4% 29,000,000; obresti od posojila \$745,000,000 narodnih banknot po 6% 44,700,000; stroški tiska itd. narodnih banknot 653,367; zlati denar, dobava kovine in kovanje (približno) 85,000,000; srebrni denar, dobava kovine in kovanje (približno) 40,000,000; note Zedinjenih držav, klišeji, papir in tisk 100,000.

Skupaj \$3,200,253,367

V gornjih številkah ne smemo prezreti, da stroški tiska, papirja, klišejev itd. za narodne bankovee stanejo vlado letnih \$653,367, med tem ko vlada izdā za svoj lastni papirnati denar povprečnih \$100,000 na leto. Tukaj se vidi "blagoslov" privatnega lastništva nad našo denarno zalogo.

Po načrtu Aldricheve predloge prešla bi cela denarna zaloga Zedinjenih držav iz rok vlade pod absolutno kontrolo denarnega trusta. Kredit bi bil še enkrat večji kot je sedaj in na podlagi kredita narasel bi dozdevni kapital posojil do ogromnih števil. Z gotovostjo lahko računamo, da stroški denarne zaloge in prometa, ako se vzakoni Aldricheva predloga, bodo znašali še enkrat toliko kot sedaj, torej letnih \$6,400,000,000. (Dalje.)